KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 5.11.2003
KOM(2003) 676 endelig

VIDEREFØRELSE AF UDVIDELSEN

Strategidokument
og
Europa-Kommissionens rapport
om de fremskridt, som Bulgarien, Rumænien og Tyrkiet har gjort hen imod tiltrædelse

{SEC(2003) 1210, 1211, 1212}

INDHOLD

FORORD ... 3

A. STATUS OVER UDVIDELSESPROCESSEN ... 5

B. OPTAGELSE AF BULGARIEN OG RUMÆNIEN I UNIONEN ... 9

1. Bulgariens fremskridt med hensyn til at opfylde kriterierne for medlemskab ... 9
2. Rumæniens fremskridt med hensyn til at opfylde kriterierne for medlemskab ... 10
3. Førtiltrædelsesstrategi for Bulgarien og Rumænien ... 11
4. Rammer for afslutning af forhandlingerne ... 12
   - 4.1 Mod en afslutning af forhandlingerne ... 12
   - 4.2 Skitsering af finansielle rammer ... 13

C. TYRKIET I UDVIDELSESPROCESSEN - FREMSKRIDT OG UDFORDRINGER ... 15

1. Tyrkiets fremskridt med hensyn til at opfylde kriterierne for medlemskab ... 15
2. Førtiltrædelsesstrategi for Tyrkiet ... 17

D. KONKLUSIONER OG HENSTILLINGER ... 19

ANNEXES ... 21

Bilag 1: Folkeafstemninger om og ratifikation af tiltrædelsestraktaten af 2003 ... 22

Bilag 2: Konklusioner i de periodiske rapporter om Bulgarien, Rumænien og Tyrkiet ... 24

- Bulgarien ... 24
- Rumænien ... 28
- Tyrkiet ... 31

Bilag 3: Menneskerettighedskonventioner, som kandidatlandene har ratificeret ... 39

Bilag 4: Samarbejdsprojekter mellem administrationer og peer reviews ... 40

Bilag 5: Status over forhandlingerne ... 43

Bilag 6: Vigtigste statistiske indikatorer (2002) ... 44

FORORD

Den Europæiske Union står over for en af de største begivenheder i sin historie. Om seks måneder vil den udvide sit medlemstal fra 15 til 25 lande, idet Tjekkiet, Estland, Cypern, Letland, Litauen, Ungarn, Malta, Polen, Slovenien og Slovakiet bliver nye medlemmer den 1. maj 2004. Der føres endvidere forhandlinger med Bulgarien og Rumænien med henblik på medlemskab i 2007, og en udvidet førtiltrædelsesstrategi for Tyrkiet er ved at blive gennemført.

Denne udvidelse, som er den femte siden Det Europæiske Fællesskabs begyndelse for 50 år siden, viser endnu engang, at den europæiske model er attraktiv for unge demokratier.

Alligevel er denne udvidelse anderledes end de tidligere. Aldrig før er så mange lande tiltrådt samtidig. Aldrig før har tiltrædelser været så velforberedte, med en gennemgribende forandring af ansøgerlandenes økonomier og samfund. Stabile demokratier og fungerende markedsøkonomier er nu veletablerede i Central- og Østeuropa, og det er navnlig regeringerne og befolkningerne i disse lande, der har æren for dette, bistået af udsigten til medlemskab af EU.

I et historisk perspektiv er den kommende udvidelse mere end endnu en udvidelse af EU: den repræsenterer anvendelsen på kontinentalt plan af en europæisk model for fredelig og frivillig integration blandt frie folkeslag. Den er reelt virkeliggørelsen af en drøm for grundlæggerne af den europæiske integration: genforeningen af det europæiske kontinent, der blev delt efter anden verdenskrig.

De tiltrædende lande vil også skulle tilpasse sig deres fremtidige rolle som medlemmer af EU med fulde og lige rettigheder. Hidtil har deres opgave på vejen mod EU været at vedtage og gennemføre de fælles politikker; deres nye arbejde i Europa, som begynder med tiltrædelsen, vil være at deltage i udformningen af disse politikker. EU's institutioner og medlemsstater må også forberede sig på udvidelsen ved at færdiggøre forfatningstraktaten, der skal tilvejebringe passende rammer for den udvidede Unions arbejde.

Tiltrædelsesforhandlingerne med Bulgarien og Rumænien er langt fremme og vil fortsætte på basis af de samme principper, der lå til grund for forhandlingerne med de ti tiltrædende lande, uden at de allerede opnåede resultater anfægtes. Der er også taget hensyn hertil i tiltrædelsestraktaten.

Tyrkiet gør betydelige fremskridt i forberedelserne til medlemskab, og dets fremskridt bedømmes efter de samme tiltrædelseskriterier, som gælder for de øvrige lande.

Tiltrædelsesprocessen, der allerede har været en katalysator for forandring i de tiltrædende lande, giver store fordele med hensyn til stabilitet og velstand. De vestlige Balkanlande har fået stillet medlemskab i udsigt. Blandt disse lande har Kroatien for nylig indgivet ansøgning om medlemskab.

Udvidelsesprocessen er en udfordring, som EU med glæde har påtaget sig. De nuværende medlemmer vil dele de fordele, der er opnået i Vesteuropa, med andre gennem etablering af et politisk og økonomisk område, hvor krig er blevet umulig. De fremtidige

medlemmer stoler på os som garanter for stabilitet, fred og velstand, og de ser hen til muligheden for sammen med os at deltage i Europas forening. For deres nye demokratier er Europa et stærkt symbol for deres grundlæggende værdier og håb.

A. STATUS OVER UDVIDELSESPROCESSEN

I strategidokumentet fra 2002, "Mod den udvidede union", anbefalede Kommissionen, at **tiltrædelsesforhandlingerne blev afsluttet** med Tjekkiet, Estland, Cypern, Letland, Litauen, Ungarn, Malta, Polen, Slovenien og Slovakiet. Det Europæiske Råd tilsluttede sig på sit møde i oktober 2002 Kommissionens konklusioner og henstillinger og bekræftede, "at det er fast besluttet på at afslutte tiltrædelsesforhandlingerne med disse lande på Det Europæiske Råds møde i København" i december 2002, idet det fandt, at disse lande ville være i stand til at opfylde tiltrædelseskriterierne fra begyndelsen af 2004. Rådet tog også de samlede fremskridt, der var gjort i tiltrædelsesforhandlingerne samt i omskrivningen og gennemførelsen af gældende fællesskabsret, og de tilsagn, som kandidaterne havde afgivet under forhandlingerne, i betragtning.

Forhandlingerne med disse ti lande gik derefter ind i deres endelige fase i månederne før Det Europæiske Råds møde i København i december 2002. Den endelige - retfærdige og afbalancerede - pakke blev aftalt i København, samme sted som "Københavnskriterierne" for medlemskab blev fastlagt i 1993.

Tiltrædelsestraktaten blev undertegnet ved en ceremoni i Athen den 16. april 2003[1]. Traktaten blev derefter forelagt de nuværende og kommende medlemsstater til ratificering efter hver enkelt stats nationale ratificeringsprocedurer. Denne proces må straks fortsætte i de resterende stater, således at traktaten kan træde i kraft den 1. maj 2004, der er fastsat som datoen for tiltrædelsen af Unionen. Det forberedende arbejde med gennemførelsen går videre.

For så vidt angår **Cypern** har Det Europæiske Råd gentagne gange understreget sit stærke ønske om, at tiltrædelsen vil omfatte et forenet Cypern. Desværre har De Forenede Nationers generalsekretærs bestræbelser på at finde en løsning på Cypern-problemet endnu ikke båret frugt. På Det Europæiske Råds møde i Thessaloniki i juni 2003 opfordrede Unionen til en hurtig genoptagelse af fredsforhandlingerne på grundlag af FN's generalsekretærs forslag og priste Kommissionens vilje til at tilbyde bistand til en hurtig løsning på Cypern-problemet. Kommissionen fulgte opfordringen fra Det Europæiske Råds møde i København op ved i juni 2003 at vedtage en meddelelse med henblik på økonomisk udvikling af den nordlige del af øen og at bringe den nærmere til Unionen. Kommissionen finder, at der er gunstige betingelser for, at de to befolkningsgrupper kan nå frem til en samlet løsning på Cypern-problemet før Cyperns tiltrædelse af EU den 1. maj 2004. Et forenet Cyperns tiltrædelse af Den Europæiske Union vil gavne alle cypriotiske borgere og fremme civil fred og forsoning. Det vil også bidrage til den samlede stabilitet i regionen. EU regner endvidere med et beløb på 206 mio. EUR til den nordlige del af øen i tilfælde af en løsning.

I alle de tiltrædende lande undtagen Cypern har der været afholdt **folkeafstemning** om tiltrædelsen. Folkeafstemningerne har vist klar folkelig støtte til tiltrædelsen og har derved vist befolkningernes godkendelse af forhandlingsresultaterne: valgdeltagelsen har

---

[1] Dokumenter vedrørende tiltrædelsen, herunder tiltrædelsestraktaten, er offentliggjort i Den Europæiske Unions Tidende (EUT L 236 af 23.9.2003, s. 1), der kan læses på følgende Internet-adresse:
http://europa.eu.int/eur-lex.

i alle lande været stor nok til at give gyldige afstemningsresultater med meget overbevisende flertal. En oversigt over folkeafstemningerne og ratificeringen findes i *bilag 1 Folkeafstemninger om og ratifikation af tiltrædelsestraktaten af 2003.*

Regeringerne i de nuværende og kommende medlemsstater har gennemført omfattende oplysningskampagner for at informere deres borgere om udvidelsen, og de fleste tiltrædende lande har også gennemført målrettede og intensive kampagner før folkeafstemningerne. Kommissionen har i mange år ydet praktisk og finansiel bistand inden for rammerne af dens kommunikationsstrategi for udvidelsen. Der har årligt været afsat op til 30 mio. EUR for gennem informationscentre, partnerskabsforbindelser, seminarer, brochurer, samarbejde med medier og netsider at informere offentligheden om processen og konsekvenserne af udvidelsen. Kommissionen vil fortsætte med at støtte indsatsen for at informere om udvidelsen med henblik på afslutningen af ratificeringsprocessen.

Efterhånden som den længe ventede tiltrædelsesdato nærmer sig, må de ti tiltrædende lande afslutte deres sidste forberedelser for at tilslutte sig EU på de bedst mulige vilkår. Med henblik herpå fremlægger Kommissionen sin evaluering i en **global overvågningsrapport**, der ikke er en del af dette dokument.

Der er etableret særlige informations- og konsultationsprocedurer for at sikre, at repræsentanter for de tiltrædende lande bliver inddraget i udformningen af ny EU-lovgivning efter afslutningen af tiltrædelsesforhandlingerne. Siden undertegnelsen af tiltrædelsestraktaten har de tiltrædende lande blandt andet deltaget som "**aktive observatører**" i Rådets organer og i udvalg under forsæde af Kommissionen. Tiltrædelseslandene har ret til at give udtryk for deres holdning til de forskellige forslag, der debatteres, men ikke til at stemme. Desuden har udpegede medlemmer af de nye medlemsstaters nationale parlamenter status som observatører i Europa-Parlamentet.

Tiltrædelses- og kandidatlandene deltog i debatten om **Europas fremtid** i Det Europæiske Konvent, hvis arbejde afsluttedes med et forslag til en traktat om en forfatning for Europa, som blev forelagt Det Europæiske Råd med henblik på regeringskonferencen om Unionens fremtidige institutionelle struktur. De ti tiltrædende lande deltager fuldt ud i den regeringskonference, der blev indledt den 4. oktober 2003, og den nye traktat påtænkes undertegnet efter deres tiltrædelse. Som kandidatlande til medlemskab deltager Bulgarien, Rumænien og Tyrkiet som observatører i regeringskonferencen.

Lige som mange andre af Unionens aftaler med tredjelande vil **Europaaftalerne** med Bulgarien og Rumænien og associeringsaftalen med Tyrkiet skulle ændres for at tage hensyn til udvidelsen. Kommissionen vil føre forhandlinger med Bulgarien, Rumænien og Tyrkiet om disse ændringer på grundlag af et mandat fra Rådet. De protokoller til aftalerne, der afspejler resultatet af disse forhandlinger, bør afsluttes så hurtigt som muligt efter tiltrædelsen ved anvendelse af en forenklet procedure, der er beskrevet i tiltrædelsestraktaten. Et af de vigtigste områder, der skal tilpasses i aftalerne med Bulgarien og Rumænien, er indrømmelserne for handelen med landbrugsprodukter, både hvad angår forarbejdede og ikke-forarbejdede varer. Indrømmelserne er blevet forbedret to gange i de seneste år som følge af "dobbelt nul"- og "dobbelt fortjeneste"-forhandlingerne. For at denne proces med gradvis markedsintegration kan fortsætte i perioden før tiltrædelsen, påtænker Kommissionen en yderligere runde

handelsliberaliseringer. Et andet område, der skal udvikles i den kommende tid, er gensidig anerkendelse af resultaterne af overensstemmelsesvurderinger gennem protokoller om EU-overensstemmelsesvurdering.

EU-institutionerne er ved at blive **administrativt forberedt** på udvidelsen, således at alle nødvendige foranstaltninger kan være på plads på tidspunktet for tiltrædelsen. Dette omfatter bl.a. vurderinger af personalebehovet og forberedelse af nyansættelser, tilvejebringelse af oversættelse og tolkning på nye sprog, forberedelse af bygninger og skoler. Kommissionen fastlagde navnlig sit behov for yderligere personale, hvis ansættelse skal påbegyndes i 2004 og afsluttes omkring 2008[2]. Fællesskabets Personaleudvælgelseskontor indledte sit arbejde i januar 2003, og de første udvælgelsesprøver for personale fra de tiltrædende lande blev iværksat i første halvdel af 2003. Kommissionen har fastsat vejledende rekrutteringsmål for en syvårig overgangsperiode. For at dække det voksende behov for arbejdskraft på visse områder (såsom landbrug, strukturpolitik og sprogtjenesterne) før tiltrædelsen blev der endvidere allerede i 2003 oprettet 500 midlertidige stillinger. Disse midlertidigt ansatte, der hovedsagelig kommer fra de tiltrædende lande, er nu begyndt at indtage deres stillinger i Kommissionens tjenestegrene.

Kommissionens delegationer i de nye medlemsstater vil blive omdannet til presse- og repræsentationskontorer pr. 1. maj 2004 og vil koncentrere sig om deres nye rolle, der er at tilvejebringe oplysninger til borgerne og medierne i den medlemsstat, hvor de er beliggende. Af hensyn til afviklingen af førtiltrædelsesbistanden vil der dog som fornødent blive bevaret et vist antal særlige stillinger i en begrænset overgangsperiode.

Den 20. februar 2003 indgav **Kroatien** en ansøgning om medlemskab af Den Europæiske Union. På sit møde den 14. april 2003 besluttede Rådet at iværksætte den procedure, der er omhandlet i EU-traktatens artikel 49, og anmodede Kommissionen om at afgive udtalelse til Rådet om denne anvendelse. Der blev i juli fremsendt en række spørgsmål til de kroatiske myndigheder med henblik på at få et korrekt billede af situationen; de kroatiske myndigheder besvarede disse spørgsmål i oktober. Kommissionen er ved at forberede sin udtalelse, der forventes i foråret 2004.

Unionen har ved mange lejligheder bekræftet, at den ikke ønsker, at udvidelsen skal føre til nye skillelinjer i Europa. Med dette in mente vedtog Kommissionen i marts 2003 en meddelelse om en ny ramme for forbindelserne med vores **naboer i øst og syd**[3]. Kommissionen fremførte en ambitiøs ny vision: etablering af et udvidet område med fred, stabilitet og velstand, som omfatter de nabolande i øst og syd, der ikke i øjeblikket har udsigt til medlemskab af EU, og som bygger på fælles værdier og dyb integration. Til gengæld for konkrete fremskridt i gennemførelsen af politiske, økonomiske og institutionelle reformer vil EU's nabolande drage fordel af udsigten til tættere økonomiske og politiske forbindelser med EU. Kommissionen foreslog en differentieret

---

[2] Se Kommissionens meddelelse af 5. juni 2002 om "Kommissionens aktiviteter og menneskelige ressourcer i Den Europæiske Union efter udvidelsen" (KOM(2002) 311 endelig).

[3] Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet: Det bredere europæiske naboskab: En ny ramme for forbindelserne med vores naboer i øst og syd (KOM(2003) 104 endelig, af 11. marts 2003). Denne ramme gælder for følgende lande: Rusland, Ukraine, Moldova, Belarus, Algeriet, Egypten, Israel, Jordan, Libanon, Libyen, Marokko, Den Palæstinensiske Myndighed, Syrien og Tunesien.

og gradvis tilgang baseret på kriterier ved gennemførelsen af initiativet samt udvikling af handlingsplaner for de enkelte lande. Initiativet blev hilst bredt velkomment både af medlemsstaterne og af nabolandene.

I juli vedtog Kommissionen også en meddelelse om et nyt instrument for nabolandene[4]. Den kortlægger tilpasningerne af Fællesskabets bistand i grænseregionerne til den nye naboskabspolitik på grundlag af en fremgangsmåde i to faser: i den første fase indtil 2006 skal der tilstræbes pragmatiske og dynamiske løsninger, der forbedrer det nuværende samarbejde mellem eksisterende instrumenter og øger effektiviteten og synligheden af det grænseoverskridende og regionale samarbejde på grundlag af de aktuelle retlige rammer. En mere vidtgående løsning kan derefter senere overvejes for perioden fra 2007 og fremover efter vurdering af de relevante retlige og budgetmæssige spørgsmål.

Kommissionen vil fortsatte med at overveje og fastlægge en samlet metode for at virkeliggøre konceptet om det bredere europæiske naboskab. Dette omfatter en grundig gennemgang af vores nuværende forbindelser med de pågældende lande og udarbejdelse af de første handlingsplaner. Kommissionen vil på grundlag af Thessaloniki-konklusionerne næste år fremlægge en samlet rapport for Rådet, der vil indeholde forslag til konkrete aktioner.

Resten af nærværende rapport vedrører de tre kandidatlande, der ikke er omfattet af den udvidelse, som finder sted den 1. maj 2004, nemlig **Bulgarien**, **Rumænien** og **Tyrkiet**. De periodiske rapporter fra 2003 om disse tre lande giver en detaljeret analyse af de fremskridt, som de har gjort i retning mod tiltrædelse i de seneste 12 måneder. Disse fremskridt vurderes efter samme kriterier og samme metode, som konsekvent er blevet anvendt for alle kandidatlandene. I overensstemmelse med konklusionerne fra Det Europæiske Råds møder i København (1993) og Madrid (1995) ses nærmere på både lovgivningsændringer og de pågældende landes administrative kapacitet til at gennemføre og håndhæve den gældende EU-ret. Rapporterne viser, at Bulgarien, Rumænien og Tyrkiet har gjort fremskridt med hensyn til de tre sæt kriterier - de politiske, økonomiske og EU-retlige kriterier - der blev fastlagt af Det Europæiske Råd i København i 1993.

[4] Meddelelse fra Kommissionen: Bane vejen for et nyt instrument for nabolandene (KOM(2003) 393 endelig, af 1. juli 2003).

B. OPTAGELSE AF BULGARIEN OG RUMÆNIEN I UNIONEN

1. Bulgariens fremskridt med hensyn til at opfylde kriterierne for medlemskab

Bulgarien opfylder fortsat Københavnskriterierne i **politisk henseende**. Der blev gjort fremskridt med vedtagelsen af et program og en handlingsplan for gennemførelse af strategien for modernisering af statsforvaltningen, men en vedvarende indsats vil være nødvendig for at nå Bulgariens mål om at have en kvalificeret og effektiv offentlig tjeneste på plads på mellemlang sigt. Den generelle reform af retsvæsenet fortsatte. Navnlig er ændringerne af forfatningen med hensyn til dommeres status et vigtigt skridt fremad. Korruption er stadig et problem, og Bulgarien skal blive ved med at gøre en målrettet indsats for at gennemføre foranstaltninger på dette område.

Bulgarien respekterer fortsat menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder. De retlige rammer for asyl-, børnebeskyttelses-, ligerets- og antidiskriminationspolitikken blev væsentligt forbedret. Levevilkårene for børn og mentalt handicappede på institutioner er imidlertid ikke blevet bedre. Det er også nødvendigt med en yderligere indsats for at bekæmpe nedværdigende behandling fra politiets side samt menneskehandel. Den nye handlingsplan for gennemførelse af rammeprogrammet for integration af sigøjnere i samfundet er et positivt skridt, men der er behov for målbevidste og vedvarende bestræbelser for at bekæmpe diskriminerende holdninger og adfærd. En oversigt over de menneskerettighedskonventioner, som Bulgarien har ratificeret, kan findes i *Bilag 3: Menneskerettighedskonventioner, som kandidatlandene har ratificeret*.

For så vidt angår de **økonomiske kriterier** er Bulgarien en fungerende markedsøkonomi. Landet burde være i stand til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen på kort sigt, forudsat at det fortsætter med at gennemføre sit reformprogram for at fjerne de resterende problemer.

Den bulgarske økonomi har opnået en høj grad af stabilitet og har gjort gode fremskridt med hensyn til strukturreformer. Dette sikrer fungerende markedsmekanismer og en stadig mere effektiv fordeling af ressourcer. Fleksibiliteten på vare- og arbejdsmarkedet bør imidlertid forbedres yderligere. Navnlig bør effektiviteten af det administrative og retlige system forbedres, så økonomiske aktører får mere stabile og forudsigelige rammer. Privatiseringsprogrammet skal afsluttes, og regler og administrative procedurer, som påvirker virksomheder, skal strømlines yderligere. Et udvalg af statistiske indikatorer fremgår af *Bilag 6: Vigtigste statistiske indikatorer (2002)*.

I det seneste år har Bulgarien på de fleste områder fortsat med at gøre gode fremskridt med hensyn til **overtagelse af EU-retten** og vil fuldføre den krævede gennemførelse af lovgivning før den planlagte tiltrædelsesdato, hvis det nuværende tempo i fremskridtene opretholdes. Nærmere oplysninger om fremskridtene i EU-rettens forskellige kapitler kan findes i konklusionerne fra den periodiske rapport om Bulgarien.

Bulgarien vil fortsat skulle gøre en vedvarende indsats for at udvikle den nødvendige administrative og retlige kapacitet til at gennemføre og håndhæve EU-retten. Det er nødvendigt at fokusere på både en horisontal reform af den offentlige administration,

men også på at udvikle kapacitet til at blive en del af det indre marked og anvende EU-retten inden for områder som landbrug, miljø og regionalpolitik. Der er behov for en fortsat indsats for at skabe den administrative kapacitet, der er nødvendig for at sikre en forsvarlig og effektiv forvaltning af EU-midler.

De fuldstændige konklusioner fra den periodiske rapport om Bulgarien kan findes i *Bilag 2: Konklusioner fra de periodiske rapporter om Bulgarien, Rumænien og Tyrkiet*.

2. Rumæniens fremskridt med hensyn til at opfylde kriterierne for medlemskab

Rumænien opfylder fortsat de **politiske kriterier**. Der er i det seneste år iværksat en række positive initiativer med henblik på at reformere den offentlige forvaltning og retsvæsenet. Rumænien skal fokusere på en effektiv gennemførelse af disse foranstaltninger og vil skulle bygge yderligere på disse bestræbelser for at behandle indviklede administrative procedurer, begrænset gennemsigtighed og begrænset kapacitet til gennemførelse af politikker. Landet skal udvikle og gennemføre en strategi for reformen af den politiske og lovgivningsmæssige proces. Der er stadig udbredt korruption i Rumænien. Der er truffet en række højt profilerede foranstaltninger, men der er behov for en væsentligt øget indsats.

Rumænien respekterer fortsat menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, og der er gjort gode fremskridt navnlig med hensyn til bekæmpelse af diskrimination, beskyttelse af børn og nationale mindretal. Der skal fortsat gøres en indsats for at gennemføre strategien for sigøjnere. Man forbereder reformer på en række andre områder, men udfordringen vil i fremtiden bestå i en effektiv gennemførelse af disse initiativer. En oversigt over de menneskerettighedskonventioner, som Rumænien har ratificeret, kan findes i *Bilag 3: Menneskerettighedskonventioner, som kandidatlandene har ratificeret*.

For så vidt angår de **økonomiske kriterier** kan Rumænien betragtes som en fungerende markedsøkonomi, når der er sket en afgørende fortsættelse af de gode fremskridt, der hidtil er gjort. Det er desuden nødvendigt med en energisk og vedvarende gennemførelse af strukturreformprogrammet, for at Rumænien skal kunne være i stand til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen på kort sigt.

Der blev gjort yderligere fremskridt mod makroøkonomisk stabilitet, privatiseringen og omstruktureringen af offentlige virksomheder blev fremskyndet, og mekanismerne for markedsadgang og -afgang blev forbedret. Finans- og lønpolitikken skal dog stadig være forsigtig, udgiftsreformerne skal fremmes, og overholdelsen af skattereglerne forbedres. Som en prioritet skal virksomhedernes finansdisciplin styrkes, navnlig ved at behandle den fortsatte opbygning af restancer. Omstruktureringen og privatiseringen i centrale sektorer, såsom energi, minedrift og transport, skal fremskyndes. Et udvalg af statistiske indikatorer fremgår af *Bilag 6: Vigtigste statistiske indikatorer (2002)*.

Rumænien har gjort støt fremskridt med **overtagelsen af EU-retten** og vil gennemføre den krævede lovgivning før den planlagte tiltrædelsesdato, hvis det nuværende tempo i fremskridtene opretholdes. Svagheder i lovgivningsprocessen betyder, at kvaliteten af den overtagne lovgivning er ujævn, og i nogle tilfælde vil det være nødvendigt med

revisioner, før love kan gennemføres. Nærmere oplysninger om fremskridtene i EU-rettens forskellige kapitler kan findes i konklusionerne fra den periodiske rapport om Rumænien.

I en række vigtige sektorer har der været et fortsat misforhold mellem de fremskridt, der er gjort med omsætningen af lovgivningen, og den offentlige forvaltnings begrænsede samlede kapacitet til at gennemføre og håndhæve den nyligt vedtagne lovgivning. Dette er et alvorligt problem for Rumæniens tiltrædelsesforberedelser, og en løsning vil kræve en omfattende strukturreform af både den offentlige forvaltning og retsvæsenet. Disse bekymringer vedrører mere end vedtagelsen af EU-retten og gælder også forvaltningen af Fællesskabets finansielle bistand. Der er gjort fremskridt med hensyn til at etablere de nye institutionelle strukturer, der kræves af EU-retten, men resultaterne til dato har været ujævne.

De fuldstændige konklusioner fra den periodiske rapport om Rumænien kan findes i *Bilag 2: Konklusioner fra de periodiske rapporter om Bulgarien, Rumænien og Tyrkiet*.

3. Førtiltrædelsesstrategi for Bulgarien og Rumænien

Som anbefalet i sidste års strategidokument godkendte Rådet detaljerede køreplaner og vedtog reviderede tiltrædelsespartnerskaber for Bulgarien og Rumænien. Disse tiltrædelsespartnerskaber er baseret på resultaterne af de periodiske rapporter fra 2002 og indeholder en liste over konkrete opgaver, der skal gribes an for at fortsætte og afslutte forberedelserne til medlemskab af EU. Formålet med tiltrædelsespartnerskaberne er inden for én samlet ramme at fastlægge, hvilke områder der skal prioriteres med henblik på en yderligere indsats på baggrund af Kommissionens periodiske rapport, hvilke finansielle ordninger kandidatlandene kan gøre brug af ved indsatsen på disse områder, og hvilke betingelser der er knyttet til denne bistand.

Opbygning af institutioner bør sammen med investeringer i EU-retsrelateret udvikling, fortsat være fællesskabsbistandens hovedmål, navnlig i henhold til Phare-programmet. I denne forbindelse er ligemandsbedømmelser (såkaldte "peer reviews") og samarbejde mellem administrationer de foretrukne instrumenter, og de benyttes i udbredt grad (se tabellerne i *Bilag 4: Samarbejdsprojekter mellem administrationer og peer reviews*). Disse bestræbelser skal videreføres.

Det anden hovedmål for Fællesskabets bistand er fortsat at fremme økonomisk og social samhørighed med klart fokus på at forberede de bulgarske og rumænske forvaltninger og bistandsmodtagere til fremtidige aktioner under struktur- og samhørighedsfondene.

Ifølge tiltrædelseskøreplanerne for Bulgarien og Rumænien, der er foreslået af Kommissionen og godkendt af Det Europæiske Råd i København, vil den finansielle bistand for perioden 2004-2006 blive øget betydeligt for begge lande (1 360 mio. EUR i 2004, 1 502 mio. EUR i 2005 og 1 650 mio. EUR i 2006). Denne stigning, efterfølgende indarbejdet i ændringen af de finansielle overslag for 2000-2006 og vedtaget af budgetmyndighederne, skal hjælpe Bulgarien og Rumænien til at træffe de resterende foranstaltninger, som er nødvendige for at opfylde kriterierne for medlemskab, og fortsætte forberedelserne til deltagelsen i strukturfondene.

Den øgede bistand vil være betinget af tilfredsstillende fremskridt med hensyn til gennemførelsen af køreplanen og prioriteterne i tiltrædelsespartnerskabet og af betydelige forbedringer af landenes evne til at forvalte og benytte midler effektivt. Forberedelserne til at indføre udvidet decentralisering (EDIS) af Phare og ISPA ved udgangen af 2004 skal fortsætte. Endvidere skal Bulgarien og Rumænien sikre, at der findes effektive strukturer til at forhindre, opdage og straffe eventuelle tilfælde af svig og korruption.

4. Rammer for afslutning af forhandlingerne

4.1 Mod en afslutning af forhandlingerne

Bulgarien og Rumænien har sat 2007 som deres måldato for tiltrædelse. Denne dato er nu blevet et fælles mål for Unionen efter Det Europæiske Råds møde i København i december 2002, afhængig af yderligere fremskridt med hensyn til opfyldelse af kriterierne for medlemskab. Unionens erklærede mål om at byde Bulgarien og Rumænien velkommen som medlemmer i 2007 skal fortsat være det faste holdepunkt for disse to landes forberedelser, og Kommissionen vil bistå dem med at nå dette mål.

Der er til dato gjort støtte fremskridt med tiltrædelsesforhandlingerne. Alle EU-rettens kapitler er blevet åbnet med Bulgarien og Rumænien. Af de 31 forhandlingskapitler er 26 blevet midlertidigt lukket med Bulgarien og 20 med Rumænien. Der er givet en oversigt over status med hensyn til forhandlingerne i tabellen i *Bilag 5: Status over forhandlingerne*.

Forhandlingerne skal føres frem til den endelige afslutning på grundlag af de eksisterende principper, der blev fastsat ved forhandlingernes begyndelse. Som erklæret af Det Europæiske Råd i Thessaloniki vil forhandlingerne "fortsætte på samme grundlag og ud fra samme principper som forhandlingerne med de ti tiltrædende stater".

Forhandlingernes grundprincip er, at hvert land vurderes på grundlag af dets egne resultater. På dette grundlag vil tempoet i forhandlingerne ligesom tidligere hovedsagelig afhænge af de praktiske fremskridt, som de forhandlende lande gør med hensyn til at indarbejde EU-retten i deres lovgivning og med hensyn til at opbygge kapaciteten til at gennemføre og håndhæve den effektivt. Kommissionens periodiske rapporter, der danner grundlag for beslutninger om forhandlingernes gang, har netop til formål at måle disse fremskridt. Kommissionen vil vedblive med at overvåge overholdelsen af de forhandlende landes tilsagn. Fremskridt i forhandlingerne vil fortsat være knyttet sammen med praktiske fremskridt.

Desuden vil forhandlingernes faktiske udvikling og den foreløbige lukning af forhandlingerne om bestemte kapitler afhænge af, at alle parter yder de nødvendige bidrag. Dette indebærer for kandidatlandene, at de skal fremlægge fyldige holdningsdokumenter, som afspejler de fremskridt med hensyn til overtagelses- og gennemførelseskapaciteten inden for hvert kapitel, der er gjort siden sidste forhandlingsrunde, og at de skal afgive troværdige tilsagn om det, der stadig skal gøres. På sin side vil Kommissionen fortsætte med at stille de nødvendige forslag for kapitler, der stadig er åbne, så Unionen kan formulere fælles holdninger, der skal fremlægges for kandidatlandene.

For at tiltrædelsen skal kunne finde sted i 2007 skal en fælles tiltrædelsestraktat for Bulgarien og Rumænien undertegnes senest mod slutningen af 2005, hvilket vil kræve, at forhandlingerne skal afsluttes før dette tidspunkt. Før dette skal Kommissionens endelige henstilling om, hvorvidt Bulgarien og Rumænien er klar til tiltrædelsen, foreligge. Det Europæiske Råd i Thessaloniki støttede Bulgarien og Rumænien i deres bestræbelser for at nå målet om at afslutte forhandlingerne i 2004 og opfordrede dem til at optrappe de praktiske forberedelser. Opnåelse af dette mål vil afhænge af de reelle fremskridt, der gøres i praksis og i forhandlingsprocessen på grundlag af hvert lands egne resultater.

4.2 Skitsering af finansielle rammer

Som ved forhandlingerne med de ti tiltrædende lande i 2002 er en af de første og vigtigste opgaver i forbindelse med at forberede afslutningen af forhandlingerne at etablere sammenhængende finansielle rammer. Dette vil bane vejen for at afslutte forhandlingerne om kapitlerne vedrørende landbrug og regionalpolitik, som har vigtige budgetmæssige implikationer, og som er forbundet med kapitlet om finansielle og budgetmæssige bestemmelser.

For de tiltrædende lande blev den finansielle tiltrædelsespakke stort set afgjort af de finansielle rammer for 2000-2006, som blev aftalt på Det Europæiske Råds møde i Berlin i marts 1999. For Bulgarien og Rumænien er der endnu ikke sådanne samlede finansielle rammer for de budgetmæssige virkninger af deres tiltrædelse. Det Europæiske Råd erklærede imidlertid på sit møde i Thessaloniki i juni, at "drøftelser af eller enighed om kommende reformer af politikker, eller de nye finansielle overslag, udgør ikke nogen hindring for fortsættelsen og afslutningen af tiltrædelsesforhandlingerne, og de foregriber heller ikke resultatet af disse forhandlinger".

Kommissionens forslag vil derfor være baseret på den eksisterende EU-ret og på de principper og metoder, der ligger til grund for de finansielle rammer, der er udarbejdet for forhandlingerne med de ti tiltrædende lande. Navnlig gælder følgende:

– På landbrugsområdet bør målet om gradvist at indføre direkte betalinger til landmænd i de nye medlemsstater over en 10-årig periode med en begyndelsessats på 25 % af det niveau, der på det tidspunkt gælder for de 15 nuværende EU-stater, opretholdes. EU's forhandlingsposition bør afspejle den reform af den fælles landbrugspolitik, der har fundet sted i mellemtiden. Rammebeløbet til udvikling af landdistrikter for Bulgarien og Rumænien vil blive beregnet på grundlag af samme kriterier, som blev benyttet til at opdele rammebeløbet til udvikling af landdistrikter mellem de ti tiltrædende lande. De yderligere markedsrelaterede udgifter som følge af Bulgariens og Rumæniens tiltrædelse vil skulle tilføjes det samlede EU-25-loft for udgiftsområde 1.A.[5]

– De strukturelle aktioner skal baseres på en andel af en tredjedel af midlerne til samhørighedsfonden og på en samlet bevilling, der fastsættes på samme måde som for de ti tiltrædende lande, bl.a. under hensyntagen til en gradvis indfasning af strukturfondene, der afspejler den gradvise forøgelse af disse landes forbrugsskapacitet. Dette omfatter en begrænsning af overførsler til 4 % af den

[5] Som fastsat i afgørelsen truffet af repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer, forsamlet i Rådet, den 18. november 2002.

forventede bruttonationalindkomst i ethvert givet år. Når der er opnået enighed om denne samlede bevilling, vil de individuelle beløb for hvert land og hver politik blive fastsat hovedsagelig på grundlag af den metode, der anvendes for de nuværende medlemsstater i perioden 2000-2006. Disse tildelinger vil være vejledende og kan ændres efter resultaterne af politiske reformer, uden at den afsatte samlede finansielle bevilling ændres.

– Ud over at muliggøre fuld deltagelse af Bulgarien og Rumænien i Fællesskabets interne politikker bør der afsættes yderligere midler til opbygning af institutioner svarende til det, der er aftalt for de tiltrædende lande (navnlig "overgangsfaciliteten").

– Bulgarien og Rumænien bør ikke befinde sig i en budgetmæssig nettosituation ved tiltrædelsen, som er værre end deres situation året før tiltrædelsen som modtagere af førtiltrædelsesstøtte.

– Der skal tildeles midler til løsning af konkrete problemer, navnlig nedlukningen af installationer på Kozloduy-kernekraftværket.

Den kontinuitet, som denne fremgangsmåde indebærer, er fair over for både nuværende og fremtidige tiltrædende lande og er berettiget under hensyntagen til behovet for at undgå at foregribe fremtidige politiske reformer og de fremtidige samlede finansielle overslag. Da dette forslag vil være baseret på samme principper og metode som for de ti tiltrædende lande, kan forhandlingerne forenkles betydeligt.

Selv om det af hensyn til udvidelsen ville være ønskeligt, at de nye samlede finansielle overslag for Unionen, som gælder fra 2007, bevarer denne kontinuitet i det mindste som udgangspunkt, kan det ikke udelukkes, at de finansielle rammer for Bulgarien og Rumænien vil skulle ændres på vigtige områder for at afspejle fremtidige politiske reformer eller fundamentale ændringer af de samlede finansielle overslag i forhold til de nuværende overslag. Der er derfor fornuftigt og passende at begrænse varigheden af de finansielle rammer for Bulgarien og Rumænien til tre år fra deres tiltrædelse. Dette er faktisk samme tidsrum som i forhandlingerne med de ti tiltrædende lande, der var begrænset til de aktuelle finansielle overslag, der udløber i 2006.

Hvis det bliver nødvendigt at ændre de finansielle rammer for Bulgariens og Rumæniens tiltrædelse efter afslutningen af forhandlingerne, vil det være nødvendigt, at der findes en procedure for inddragelse af disse lande i beslutningsprocessen. Om nødvendigt skal denne procedure fastlægges i tiltrædelsestraktaten.

Kommissionen vil sikre, at Rådet i begyndelsen af 2004 kan debattere disse spørgsmål i fælles finansielle rammer for Bulgariens og Rumæniens tiltrædelse. På dette grundlag vil Kommissionen foreslå Rådet fælles forhandlingspositioner for landbrug, regionalpolitik og budgetmæssige spørgsmål i overensstemmelse med ovennævnte fremgangsmåde.

C. TYRKIET I UDVIDELSESPROCESSEN - FREMSKRIDT OG UDFORDRINGER

1. Tyrkiets fremskridt med hensyn til at opfylde kriterierne for medlemskab

Det Europæiske Råd mindede i København i december 2002 om, at det i 1999 i Helsingfors havde besluttet, at "Tyrkiet er et kandidatland, der vil kunne tiltræde EU på grundlag af de samme kriterier som dem, der gælder i forhold til de andre kandidatlande". Det så meget positivt på "de vigtige skridt, som Tyrkiet har taget i retning af opfyldelse af Københavnskriterierne", og opfordrede landet til energisk at gå videre med sin reformproces. Det konkluderede, at "hvis Det Europæiske Råd i december 2004 på grundlag af en rapport og en henstilling fra Kommissionen beslutter, at Tyrkiet opfylder de politiske Københavnskriterier, vil Den Europæiske Union straks indlede tiltrædelsesforhandlinger med Tyrkiet".

På sit møde i Thessaloniki i juni 2003 så Det Europæiske Råd med tilfredshed på "den tyrkiske regerings beslutning om at fortsætte reformprocessen og navnlig afslutte det resterende lovgivningsmæssige arbejde inden udgangen af 2003" og støttede landets "igangværende bestræbelser for at opfylde de politiske Københavnskriterier for indledning af tiltrædelsesforhandlinger med EU".

Den tyrkiske regering har i det seneste år vist stor beslutsomhed med hensyn til at øge tempoet for reformer af lovgivningen på de områder, der er omfattet af de **politiske kriterier**. Den har også taget vigtige skridt til at sikre, at reformerne reelt gennemføres, så tyrkiske borgere kan nyde godt af fundamentale frihedsrettigheder og menneskerettigheder, som svarer til europæisk standard. Disse bestræbelser er et vigtigt fremskridt i retning mod at opfylde de politiske Københavnskriterier.

Nogle af reformerne berører følsomme spørgsmål, såsom ytringsfrihed, frihed til fredelig forsamling, kulturelle rettigheder og civil kontrol med militæret, og de viser den tyrkiske regerings vilje til at gøre fremskridt. Tyrkiet har ratificeret to vigtige FN-konventioner, nemlig konventionen om borgerlige og politiske rettigheder og konventionen om sociale og økonomiske rettigheder. Flere fanger, der var dømt for meningstilkendegivelser uden at have opfordret til vold, er blevet løsladt. Lovgivningen om bekæmpelse af tortur er blevet væsentligt styrket, og tilbageholdelse uden forbindelse med omverdenen er blevet afskaffet. Mange af de spørgsmål, der er prioriteret under de politiske kriterier i det reviderede tiltrædelsespartnerskab, er blevet behandlet.

Trods regeringens beslutsomhed finder Kommissionen imidlertid, at Tyrkiet endnu ikke opfylder de politiske Københavnskriterier. Der er endnu ikke fuldt ud fastsat klare rammer for at garantere politiske, borgerlige, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, og der er behov for yderligere bestræbelser for at forbedre sammenhængen mellem retlige bestemmelser og praksis.

For så vidt angår de lovgivningsmæssige og regulatoriske rammer bør der rettes en særlig opmærksomhed mod en styrkelse af retsvæsenets uafhængighed og funktionsmåde, de overordnede rammer for udøvelsen af grundlæggende frihedsrettigheder (forenings-, ytrings- og religionsfrihed), yderligere tilpasning af forbindelserne mellem den civile

sektor og militæret til europæisk praksis og situationen i den sydøstlige del af landet. De kulturelle rettigheder skal sikres for alle tyrkiske borgere uanset deres oprindelse.

Gennemførelsen af reformerne skal styrkes, hvilket kræver, at alle involverede institutioner og personer accepterer reformsånden. Ansvaret for at håndhæve den reformerede lovgivning vedrørende grundlæggende frihedsrettigheder, muligheder for fornyede retssager, respekt for domme afsagt af den europæiske menneskerettighedsdomstol og foranstaltninger til bekæmpelse af tortur ligger hovedsagelig hos dommere og anklagere. På den anden side er udøvende organer på alle niveauer også ansvarlige for gennemførelsen af de politiske reformer. I en række tilfælde, f.eks. i forbindelse med kulturelle rettigheder og religionsfrihed, har sådanne organer indskrænket reformernes anvendelsesområde ved at fastsætte restriktive betingelser, der gør det vanskeligt at nå de oprindelige mål. I denne forbindelse er det opmuntrende, at regeringen har nedsat en overvågningsgruppe for reformerne for at sikre, at de gennemføres effektivt, og for at overvinde bureaukratisk modstand.

De vidtgående ændringer af det tyrkiske politiske og retlige system i løbet af det seneste år er led i en mere langsigtet historisk proces, og det tyrkiske folk vil opnå den fulde fordel af disse reformer over en årrække. Det vil tage tid, før reformernes ånd er fuldt afspejlet i de udøvende og dømmende organers holdninger på alle niveauer og i hele landet, og der sikres en effektiv gennemførelse. Ikke desto mindre er der allerede klare tegn på forbedringer med hensyn til menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder. Det giver imidlertid grund til stor bekymring, at Tyrkiet ikke har efterlevet mange af den europæiske menneskerettighedsdomstols domme ved ikke at udbetale erstatninger eller omstøde afgørelser, der er truffet i strid med den europæiske menneskerettighedskonvention.

Kommissionen minder om, at bestræbelserne for at løse det cypriotiske problem indgår i den udvidede politiske dialog mellem Den Europæiske Union og Tyrkiet. Som Det Europæiske Råd gentagne gange har fremhævet, har Tyrkiet sammen med alle de berørte parter en afgørende interesse i beslutsomt at støtte bestræbelserne for at nå frem til en samlet løsning på Cypern-problemet. Kommissionen finder, at der er gunstige betingelser for, at de to befolkningsgrupper kan nå frem til en samlet løsning på Cypern-problemet før Cyperns tiltrædelse af EU den 1. maj 2004. Hvis der ikke findes en løsning, kan det blive en alvorlig forhindring for Tyrkiets ønsker om EU-medlemskab.

Kommissionen minder også om Det Europæiske Råds konklusioner fra mødet i Helsingfors, hvor kandidatlandene opfordres til at gøre enhver tænkelig indsats for at afklare alle uløste grænsetvister og andre dermed forbundne anliggender på grundlag af princippet om fredelig tvistbilæggelse i henhold til De Forenede Nationers Pagt.

For så vidt angår de **økonomiske kriterier** har Tyrkiet væsentligt forbedret den måde, hvorpå landets markedsøkonomi fungerer, men der findes fortsat makroøkonomiske ubalancer. Yderligere afgørende skridt mod makroøkonomisk stabilitet og strukturreformer vil også øge den tyrkiske kapacitet til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen.

Den økonomiske stabilitet er forbedret med fortsat nedbringelse af inflationen, og der er gjort fremskridt med strukturelle reformer og modernisering af Tyrkiets markedsregler og institutioner. Inflationsbegrænsningen og reformprocessen skal videreføres, særlig ved at

bevare finansdisciplinen, omstrukturere og yderligere privatisere banksektoren og liberalisere markederne. For at øge økonomiens vækstpotentiale bør udenlandske direkte investeringer opmuntres ved afskaffelse af de resterende barrierer. Et udvalg af statistiske indikatorer fremgår af *Bilag 6: Vigtigste statistiske indikatorer (2002)*.

Tyrkiet har gjort fremskridt med hensyn til **tilpasning til EU-retten** på de fleste områder, men tilpasningen er i en tidlig fase for mange kapitler. Den er længst fremme inden for kapitler, som vedrører toldunionen mellem EU og Tyrkiet, men i denne forbindelse opfylder Tyrkiet ikke sine forpligtelser fuldt ud. Tilpasningen er også længere fremme på områder, hvor der findes andre internationale forpligtelser, som minder om EU-retten. Der er behov for yderligere lovgivningsmæssigt arbejde på alle områder, og Tyrkiet bør fokusere på en mere konsekvent gennemførelse af sit nationale program for vedtagelse af EU-retten i alle kapitler, jf. tiltrædelsespartnerskabets prioriteter. Endvidere bør ny lovgivning ikke afvige fra EU-retten. Nærmere oplysninger om fremskridtene i EU-rettens forskellige kapitler kan findes i konklusionerne fra den periodiske rapport om Tyrkiet.

Inden for mange områder er gennemførelsen svag. Den administrative kapacitet på forskellige områder skal styrkes for at sikre, at EU-retten gennemføres og håndhæves effektivt. I nogle tilfælde bør administrative reformer indebære etablering af nye strukturer, f.eks. på området for statsstøtte og regional udvikling. Hvor der er oprettet nye regulerende organer, skal deres autonomi sikres, og de skal have tilstrækkeligt personale og tilstrækkelige finansielle ressourcer.

De fuldstændige konklusioner fra den periodiske rapport om Tyrkiet kan findes i *Bilag 2: Konklusioner fra de periodiske rapporter om Bulgarien, Rumænien og Tyrkiet*.

2. Førtiltrædelsesstrategi for Tyrkiet

I løbet af de seneste tolv måneder har Den Europæiske Union styrket førtiltrædelsesstrategien for Tyrkiet væsentligt. Kommissionen vil fortsætte med at gennemføre denne strategi på forskellige områder, især i betragtning af den rapport og henstilling, som den næste år vil fremlægge om Tyrkiet.

Rådet vedtog et revideret tiltrædelsespartnerskab den 19. maj 2003. Det har til formål at bistå de tyrkiske myndigheder i deres bestræbelser for at opfylde tiltrædelseskriterierne med særlig vægt på de politiske kriterier. Det danner også grundlag for planlægningen af den EU-finansierede førtiltrædelsesbistand.

Den forstærkede politiske dialog er beslutsomt videreført under det danske, græske og italienske formandskab. Blandt de emner, der er blevet diskuteret, er de politiske reformer i Tyrkiet, menneskerettigheder, Cypern og fredelig løsning af uoverensstemmelser samt bredere internationale spørgsmål. Fra 2003 supplerer Kommissionen den udvidede politiske dialog med regelmæssige og detaljerede konsultationer med de tyrkiske myndigheder om Tyrkiets fremskridt med hensyn til opfyldelse af de politiske kriterier. Denne fremgangsmåde vil blive udviklet yderligere for at sikre en bedre gensidig forståelse af de relevante spørgsmål. Den udvidede økonomiske dialog mellem EU og Tyrkiet omfatter spørgsmål om makroøkonomiske resultater og stabilitet og økonomiske reformer og føres med beslutsomhed.

Gennemgangen af lovgivningen, der finder sted i de underudvalg, som er nedsat i henhold til associeringsaftalen, suppleres med TAIEX-seminarer og tekniske møder eller workshops om specifikke emner.

Forhandlingerne om at udvide toldunionen mellem EU og Tyrkiet til tjenesteydelser og gensidig åbning af markederne for offentlige indkøb fortsætter med henblik på en afslutning i 2004.

I 2003 er Tyrkiet begyndt at deltage i Det Europæiske Miljøagentur og Fællesskabets programmer for fremme af initiativ og iværksætterånd, ligestilling mellem mænd og kvinder, bekæmpelse af diskrimination, bekæmpelse af social udstødelse, tilskyndelsesforanstaltninger på beskæftigelsesområdet samt det sjette rammeprogram for forskning. Deltagelse i en række andre programmer, herunder fuld deltagelse i uddannelsesprogrammerne i 2004, er under forberedelse.

I april 2003 blev der opnået enighed mellem Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen om at inkludere Tyrkiet i posten for førtiltrædelsesudgifter i de finansielle overslag og forøge den finansielle bistand for perioden 2004-2006 betydeligt (1 050 mio. EUR over tre år). Der vil blive rettet særlig opmærksomhed mod at yde bistand til både statslige og andre organer på områder, der har forbindelse med de politiske kriterier.

Samlet set er virkningerne af Fællesskabets bistand til Tyrkiet stadig mere positive. Fra oktober 2003 har gennemførelsen af de finansielle førtiltrædelsesbistandsprogrammer været lagt ud til de tyrkiske myndigheder under det decentraliserede gennemførelsessystem (DIS). Kommissionen fortsætter samtidig med at have ansvar for et stort antal igangværende projekter. De uindfriede forpligtelser i EU-finansieringsmidlerne til Tyrkiet er blevet reduceret yderligere i 2003. Kommissionen vil kontrollere, om Tyrkiet opfylder sine forpligtelser i henhold til det decentraliserede gennemførelsessystem, og vil fortsætte med at styrke sin repræsentation i Tyrkiet for at sikre, at de finansielle samarbejdsprogrammer stadig forløber godt.

D. KONKLUSIONER OG HENSTILLINGER

Europa-Kommissionens konklusioner og henstillinger er i lyset af ovenstående som følger:

(1) Det fremgår af dette års periodiske rapporter, at Bulgarien og Rumænien i det forløbne år har fortsat med at gøre betydelige fremskridt med implementeringen af tiltrædelseskriterierne. De opfylder stadig de politiske kriterier og er tættere på at opfylde de økonomiske kriterier og kriterierne vedrørende EU-retten.

(2) Tiltrædelsesforhandlingerne med Bulgarien og Rumænien vil fortsætte på samme grundlag og ved anvendelse af samme principper for de ti tiltrædende lande, særlig princippet om egne resultater. Ligesom tidligere vil tempoet i forhandlingerne hovedsagelig afhænge af de fremskridt, som de forhandlende lande gør med hensyn til at indarbejde EU-retten i deres lovgivning og med hensyn til at opbygge kapaciteten til at gennemføre og håndhæve den effektivt. Kommissionen vil vedblive med at overvåge overholdelsen af de forhandlende landes tilsagn.

(3) Unionens erklærede mål er at byde Bulgarien og Rumænien velkommen som medlemmer i 2007, afhængig af yderligere fremskridt med hensyn til opfyldelse af kriterierne for medlemskab. Dette mål skal fortsat være det faste fokus for disse to landes forberedelser, og Kommissionen vil bistå dem med at nå dette mål. For at tiltrædelsen skal kunne finde sted i 2007 skal en fælles tiltrædelsestraktat for Bulgarien og Rumænien undertegnes senest mod slutningen af 2005, hvilket vil kræve, at forhandlingerne skal afsluttes før dette tidspunkt. Før dette skal Kommissionens endelige henstilling om, hvorvidt Bulgarien og Rumænien er klar til tiltrædelsen, foreligge. Det Europæiske Råd i Thessaloniki støttede Bulgarien og Rumænien i deres bestræbelser for at nå målet om at afslutte forhandlingerne i 2004 og opfordrede dem til at optrappe de praktiske forberedelser. Opnåelse af dette mål vil afhænge af de reelle fremskridt, der gøres i praksis og i forhandlingsprocessen på grundlag af hvert lands egne resultater.

(4) Kommissionen vil i begyndelsen af 2004 forelægge Rådet treårige fælles finansielle rammer for Bulgariens og Rumæniens tiltrædelse med henblik på at forberede grundlaget for afslutningen af forhandlingerne. I overensstemmelse med Det Europæiske Råds konklusioner fra Thessaloniki udgør drøftelser af eller enighed om kommende reformer af politikker, eller de nye finansielle overslag, ikke nogen hindring for fortsættelsen og afslutningen af tiltrædelsesforhandlingerne, og de foregriber heller ikke resultatet af disse forhandlinger. For at sikre en retfærdig behandling af både nuværende og fremtidige tiltrædende lande og for at forenkle forhandlingerne finder Kommissionen, at disse finansielle rammer bør være baseret på de principper og metoder, der blev benyttet i forhandlingerne med de ti tiltrædende lande. På dette grundlag vil Kommissionen foreslå Rådet fælles forhandlingspositioner, som tager højde for de finansielle virkninger på områderne for landbrug, regionalpolitik og budgetmæssige spørgsmål.

(5) I løbet af det seneste år har Tyrkiet ved at øge reformtempoet gjort en beslutsom indsats og væsentlige fremskridt i retning af overholdelse af de politiske Københavnskriterier, og der er gjort betydelige fremskridt hen imod opfyldelse af de økonomiske kriterier. Tyrkiet er også blevet ved med at gøre fremskridt med at opfylde kriterierne om EU-retten, selv om der stadig skal gøres meget på mange områder. Mange af de spørgsmål, der er prioriteret under de politiske kriterier i det reviderede tiltrædelsespartnerskab, er blevet behandlet. Der kræves dog stadig en yderligere indsats. Dette gælder især med hensyn til styrkelsen af retsvæsenets uafhængighed og funktionsmåde, de overordnede rammer for udøvelsen af grundlæggende frihedsrettigheder (forenings-, ytrings- og religionsfrihed), yderligere tilpasning af forbindelserne mellem den civile sektor og militæret til europæisk praksis, situationen i den sydøstlige del af landet og kulturelle rettigheder. Tyrkiet skal sørge for en fuldstændig og effektiv gennemførelse af reformer for at sikre, at tyrkiske borgere kan nyde godt af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, der lever op til europæiske standarder.

(6) Kommissionen vil næste år vurdere de fremskridt, som Tyrkiet har gjort med hensyn til at opfylde tiltrædelseskriterierne som krævet af Det Europæiske Råd i København. Kommissionen vil før udgangen af oktober 2004 udarbejde en rapport og henstillinger om, hvorvidt Tyrkiet opfylder de politiske Københavnskriterier. Dette skulle gøre det muligt for Det Europæiske Råd i december 2004 at træffe beslutning om en mulig indledning af tiltrædelsesforhandlinger med Tyrkiet.

(7) For så vidt angår Cypern har Det Europæiske Råd gentagne gange understreget sit stærke ønske om, at tiltrædelsen vil omfatte et forenet Cypern. Kommissionen finder, at der er gunstige betingelser for, at de to befolkningsgrupper kan nå frem til en samlet løsning på Cypern-problemet før Cyperns tiltrædelse af EU den 1. maj 2004. I denne forbindelse gentager EU sin opfordring til alle berørte parter, og særlig Tyrkiet og de tyrkisk-cypriotiske ledere, om at genoptage forhandlingerne på grundlag af FN's Generalsekretærs forslag. Hvis der ikke findes en løsning, kan det blive en alvorlig forhindring for Tyrkiets ønsker om EU-medlemskab. Det Europæiske Råd gav i Thessaloniki udtryk for Unionens vilje til at indarbejde vilkårene for en løsning i overensstemmelse med de principper, EU bygger på. Kommissionen er rede til at yde bistand til en hurtig løsning.

ANNEXES

BILAG 1: FOLKEAFSTEMNINGER OM OG RATIFIKATION AF TILTRÆDELSESTRAKTATEN AF 2003

(situationen ved udgangen af oktober 2003)

	Folkeafstemning	Ratificering	Bemærkninger
Belgien	–		Ratificering endnu ikke meddelt
Den Tjekkiske Republik	JA		Folkeafstemning den 13. og 14. juni 2003 (Ja: 77,33 %; Nej: 22,67 %; valgdeltagelse: 55,21 %); ratificeringendnu ikke meddelt
Danmark	–	✓	Ratificering meddelt den 11. juni 2003
Tyskland	–		Ratificering endnu ikke meddelt
Estland	JA		Folkeafstemning den 14. september 2003 (Ja: 66,92 %; Nej: 33,08 %; valgdeltagelse: 63,9 %); ratificeringendnu ikke meddelt
Grækenland	–		Ratificeringendnu ikke meddelt
Spanien	–		Ratificeringendnu ikke meddelt
Frankrig	–		Ratificeringendnu ikke meddelt
Irland	–		Ratificeringendnu ikke meddelt
Italien	–		Ratificeringendnu ikke meddelt
Cypern	–	✓	Ratificeringmeddelt den 6. august 2003
Letland	JA		Folkeafstemning den 20. september 2003 (Ja: 66,69 %; Nej: 32,3 %; valgdeltagelse: 72,53 %); ratificeringendnu ikke meddelt
Litauen	JA	✓	Folkeafstemning den 10. og 11. maj 2003 (Ja: 91,04 %; Nej: 8,96 %; valgdeltagelse: 63,3 %); ratifikation meddelt den 10. oktober 2003
Luxembourg	–		Ratificeringendnu ikke meddelt
Ungarn	JA		Folkeafstemning den 12. april 2003 (Ja: 83,76 %; Nej: 16,24 %; valgdeltagelse: 45,62 %); ratificeringendnu ikke meddelt
Malta	JA	✓	Folkeafstemning den 8. marts 2003 (Ja: 53,65 %; Nej: 46,35 %; valgdeltagelse: 91 %); ratificeringmeddelt den 29. juli 2003
Nederlandene	–		Ratificeringendnu ikke meddelt
Østrig	–		Ratificeringendnu ikke meddelt
Polen	JA	✓	Folkeafstemning den 7. og 8. juni 2003 (Ja: 77,45 %; Nej: 22,55 %; valgdeltagelse: 58,85 %); ratificeringmeddelt den 5. august 2003
Portugal	–		Ratificeringendnu ikke meddelt

Slovenien	JA		Folkeafstemning den 23. marts 2003 (Ja: 89,61 %; Nej: 10,39 %; valgdeltagelse: 60,29 %); ratificeringendnu ikke meddelt
Slovakiet	JA	✓	Folkeafstemning den 16. og 17. maj 2003 (Ja: 92,46 %; Nej: 6,20 %; valgdeltagelse: 52,15 %); ratificeringmeddelt den 9. oktober 2003
Finland	–		Ratificeringendnu ikke meddelt
Sverige	–		Ratificeringendnu ikke meddelt
Det Forenede Kongerige	–		Ratificeringendnu ikke meddelt

BILAG 2: KONKLUSIONER I DE PERIODISKE RAPPORTER OM BULGARIEN, RUMÆNIEN OG TYRKIET

Bulgarien

Bulgarien opfylder fortsat Københavnskriterierne i politisk henseende.

Der blev gjort fremskridt med vedtagelsen af et program og en handlingsplan for gennemførelsen af strategien for modernisering af statsforvaltningen, der sigter mod at konsolidere de retlige rammer på dette område. Vedholdende bestræbelser vil være nødvendige for yderligere at gennemføre reformen af den offentlige forvaltning og nå Bulgariens mål om at have en kvalificeret og effektiv offentlig tjeneste på plads på mellemlang sigt, så EU-retten kan anvendes og håndhæves effektivt, når Bulgarien tiltræder Unionen.

Den samlede reformproces i retsvæsenet fortsatte i henhold til handlingsplanen af 2002. Navnlig er ændringerne af forfatningen med hensyn til dommeres status et vigtigt skridt fremad. Andre lovgivningsmæssige foranstaltninger har til sigte at afkorte varigheden af retssager og styrke den retlige kontrol af afgørelser, der træffes af den udøvende magt. Der er imidlertid behov for yderligere bestræbelser for at reorganisere efterforskningstjenesten som del af de udøvende instanser i overensstemmelse med den bedste praksis i medlemsstaterne. Bulgarien vil også skulle sikre, at retsvæsenets budget er tilstrækkeligt til, at det kan fungere gnidningsløst.

Korruption er stadig et problem, og Bulgarien skal blive ved med at gøre en målrettet indsats for at gennemføre foranstaltninger på dette område. Kampen mod korruption er vedblevet med at stå højt på den politiske dagsorden, og der blev vedtaget yderligere foranstaltninger i denne forbindelse.

Bulgarien respekterer fortsat menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder.

De retlige rammer for asyl og beskyttelse af børn er forbedret betydeligt. Levevilkårene for børn i institutioner har imidlertid ikke ændret sig meget i det forløbne år. For så vidt angår mentalt handicappede mangler de nødvendige retlige rammer stadig, navnlig et forbud mod vilkårlig tilbageholdelse. Trods visse bestræbelser for at behandle problemer er levevilkårene i institutioner for mentalt handicappede vanskelige, og der er kun begrænsede muligheder for rehabilitering og terapi. Det er nødvendigt med en yderligere indsats for at bekæmpe nedværdigende behandling fra politiets side samt menneskehandel. På området for sociale og økonomiske rettigheder kan der meldes om fremskridt, særlig med hensyn til lige muligheder og bekæmpelse af diskrimination.

Den nye handlingsplan for gennemførelsen af rammeprogrammet for integration af sigøjnere i det bulgarske samfund er et positivt skridt, da der er fastsat specifik budgetstøtte til foranstaltninger inden for bekæmpelse af diskrimination, uddannelse, kultur, boliger, beskæftigelse og social beskyttelse. En beslutsom og vedvarende indsats er nødvendig for at bekæmpe diskriminerende holdninger og adfærd og for at afhjælpe de udbredte sociale problemer for sigøjnerne.

Bulgarien er en fungerende markedsøkonomi. Landet burde være i stand til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen på kort sigt, forudsat at det fortsætter med at gennemføre sit reformprogram for at fjerne de resterende problemer.

Den bulgarske økonomi har opnået en høj grad af makroøkonomisk stabilitet på grund af en god blanding af politikker, der er resultatet af valutakommissionsarrangementer, en stram finanspolitisk holdning og løntilbageholdenhed. Økonomisk stabilitet og gode fremskridt med strukturreformer betyder, at markedsmekanismerne giver en mere effektiv fordeling af ressourcer, der - uden den nominelle valutakurs som justeringsinstrument - danner grundlag for vedvarende vækst. Dette gælder især for den private sektors voksende rolle gennem privatisering og nedbringning af statens støtte, banksektorens positive udvikling og visse forbedringer af regler.

Fleksibiliteten på vare- og arbejdsmarkedet skal imidlertid forbedres yderligere. Særlig skal det administrative system og retssystemet gøres mere effektivt, så de økonomiske aktører får mere stabile og forudsigelige rammer og bedre muligheder for at håndhæve deres ejendomsrettigheder. Privatiseringsprogrammet skal afsluttes. Regler og administrative procedurer, der påvirker virksomhederne, skal strømlines yderligere, også for at give små og mellemstore virksomheder bedre betingelser. Der skal ske en yderligere omstrukturering og liberalisering af netværksindustrierne med henblik på at reducere subsidierne, forbedre kvaliteten og gøre det muligt at mindske priserne på deres tjenesteydelser. Den igangværende nedbringning af arbejdsløsheden skal fremmes yderligere ved at afhjælpe den manglende fleksibilitet på arbejdsmarkedet og forbedre uddannelsessystemet. Gennemførelsen af disse reformforanstaltninger bør skabe øgede private og offentlige investeringer, hvilket vil bidrage til bæredygtig vækst og konkurrencedygtighed i Unionen.

I det seneste år har Bulgarien på de fleste områder fortsat med at gøre gode fremskridt med hensyn til EU-retten og vil fuldføre den krævede gennemførelse af lovgivning før den planlagte tiltrædelsesdato, hvis det nuværende tempo i fremskridtene opretholdes.

For så vidt angår det indre marked har Bulgarien gjort yderligere fremskridt på de fleste områder. Der skete fortsatte fremskridt med *fri bevægelighed for varer* med vedtagelsen af sektorspecifik lovgivning for det område, der er omfattet af direktiver efter den ny metode. I de sektorer, der er omfattet af direktiver efter den gamle metode, blev der især gjort fremskridt med hensyn til databeskyttelse for lægemidler. Der noteredes fremskridt på området for fødevaresikkerhed, men der er behov for en yderligere indsats med hensyn til gennemførelse og administrativ kapacitet. På det ikke-harmoniserede område skal Bulgarien fortsætte screeningen for foranstaltninger, der muligvis er uforenelige med princippet om fri bevægelighed for varer. For så vidt angår offentlige indkøb er der behov for yderligere bestræbelser for tilpasning til EU-retten og for at opbygge den nødvendige administrative kapacitet.

For så vidt angår *fri bevægelighed for personer* var fremskridtene begrænsede, og der er stadig behov for en betydelig indsats med hensyn til gensidig anerkendelse af kvalifikationer (især med hensyn til pensums- og uddannelseskrav) og etablering af de administrative organer, som er nødvendige for den fremtidige koordination af sociale sikkerhedssystemer. For så vidt angår etableringsretten og *friheden til at levere tjenesteydelser* gjorde Bulgarien yderligere fremskridt med hensyn til den ikke-diskriminerende ordning med national behandling af udlændinge, der udøver økonomiske

aktiviteter i Bulgarien. Oprettelsen af den finansielle tilsynskommission er et vigtigt skridt mod et styrket tilsyn. Der er behov for en yderligere indsats med hensyn til databeskyttelse og informationssamfundet. På området for *fri bevægelighed for kapital* har Bulgarien gjort gode fremskridt med vedtagelsen af ny lovgivning om kapitalbevægelser og betalinger samt bekæmpelse af pengevask.

Selskabslovgivningen blev yderligere tilpasset EU-retten. Indsatsen skal nu koncentreres om håndhævelse af lovgivningen om beskyttelse af intellektuelle og industrielle ejendomsrettigheder, navnlig gennem bedre koordination mellem kompetente myndigheder. Der noteredes yderligere fremskridt med hensyn til *konkurrencepolitik*, hvor de retlige rammer for antitrust- og statsstøtteområdet blev konsolideret. Der er behov for yderligere bestræbelser for at opnå bedre resultater med håndhævelsen af statsstøttereglerne. Bulgarien vil også skulle omstrukturere sin stålsektor i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i Europaaftalen.

Med hensyn til *landbruget* har Bulgarien gjort betydelige fremskridt med vedtagelse af lovgivning, navnlig på veterinær- og plantesundhedsområdet. De administrative strukturer er blevet yderligere befæstet og styrket, skønt der stadig er behov for forbedringer. Bulgarien skal stadig gøre en betydelig indsats for at opfylde EU's standarder for veterinær- og plantesundhedskontrol og hygiejne. Bulgarien har i rimelig grad tilpasset lovgivningen på *fiskeri*området. Der er imidlertid behov for yderligere fremskridt med hensyn til den tekniske kapacitet ved inspektions- og kontrolsystemer samt overholdelse af EU's hygiejne- og sundhedskrav.

Bulgarien har fortsat med at gøre fremskridt med at tilpasse *transport*lovgivningen til EU-retten og har gjort en indsats for at forbedre resultaterne med hensyn til søfartssikkerhed. Disse bestræbelser skal fortsætte. De administrative strukturer på vej-, jernbane- og søfartsområdet skal styrkes. Der skal rettes opmærksomhed mod at sikre finansieringen af de vigtige investeringer, som er nødvendige i denne sektor, navnlig til forbedring af vejnettet.

For så vidt angår *beskatning* kan der noteres en positiv udvikling på moms- og punktafgiftsområdet, hvor der blev vedtaget ny lovgivning. Der er imidlertid stadig behov for en betydelig indsats for at styrke skatteadministrationen. Der skal rettes opmærksomhed mod at forbedre skatteopkrævningen og den interne kontrol og mod at sikre, at edb-skatteinformationssystemet er fuldt ud operationelt, og at sammenkædningen med IT-systemerne i EU forberedes.

Der er sket visse fremskridt med hensyn til *socialpolitik og beskæftigelse*, særlig på området for bekæmpelse af diskrimination. Der skal imidlertid stadig gøres en indsats med hensyn til gennemførelse af lovgivning, især med hensyn til arbejdsret, sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og folkesundhed. Den administrative kapacitet skal styrkes.

Der er gjort fremskridt med reformerne i *energi*sektoren, selv om der endnu er vedtaget vigtige love om forberedelse af det indre marked og etablering af rammer for effektiv energiudnyttelse. Der er gjort fremskridt med forberedelsen af privatiseringen af distributionsselskaberne. Bulgarien skal fortsætte med at overholde landets forpligtelser med hensyn til nuklear sikkerhed, navnlig hvad angår forpligtelsen til at nedlukke Kozloduy-atomkraftværket og sikre en høj grad af nuklear sikkerhed i dets installationer.

Bulgarien har gjort betydelige fremskridt med hensyn til at tilpasse sig EU-retten om *telekommunikation* gennem vedtagelse af en ny telekommunikationslov. Indsatsen bør nu fokusere på gennemførelse og yderligere forbedring af kapaciteten hos tilsynsmyndigheden.

For så vidt angår *regionalpolitik og koordination af strukturinstrumenter* har Bulgarien gjort visse fremskridt med hensyn til forberedelserne af gennemførelsen af struktur- og samhørighedsfondene, navnlig med institutionelle strukturer og planlægning. Der er stadig behov for en betydelig indsats for at udvikle, befæste eller fuldstændiggøre institutionelle strukturer og bringe den administrative kapacitet (herunder personale og uddannelse) og de administrative procedurer op på det nødvendige niveau. Det skal også prioriteres at indføre effektive og fuldt gennemsigtige systemer for indkøb, finansforvaltning og kontrol samt overvågning og evaluering og at styrke koordinationen mellem ministerierne.

Bulgarien har nået et godt niveau for tilpasning til EU's *miljø*lovgivning og har udarbejdet direktivspecifikke gennemførelsesplaner og finansieringsstrategier., De igangværende bestræbelser for at udvikle administrativ kapacitet, især på lokalt plan, og yderligere etablere mekanismer til overvågning af, om gennemførelsen er effektiv, bør opretholdes. Gennemførelse er fortsat en vigtig udfordring, og det samme er behovet for øget administrativ kapacitet og omkostningerne til tilpasning.

Der er gjort visse fremskridt med hensyn til yderligere at tilpasse Bulgariens lovgivning til EU-retten på området for *forbruger- og sundhedsbeskyttelse*. Bulgarien vil skulle færdiggøre sin lovgivning, særlig på området for ikke-sikkerhedsrelaterede foranstaltninger. Der er behov for en yderligere indsats for at etablere en effektiv markedstilsynsmekanisme.

Der kunne noteres yderligere gode fremskridt på området for *retlige og indre anliggender*. Den nye lovgivning, der er vedtaget på områderne for databeskyttelse, visum, indvandring, asyl og pengevask, har næsten afsluttet tilpasningen til EU-retten. Der er stadig behov for en betydelig indsats for yderligere at styrke retsvæsenet gennem en fortsættelse af reformerne. Der bør lægges særlig vægt på at bekæmpe narkotika og ulovlig indvandring.

Der er opnået en god grad af tilpasning af lovgivningen på *told*området, og der blev noteret fremskridt med hensyn til den administrative og operationelle kapacitet og med hensyn til datamatisering. Disse bestræbelser skal fortsætte. Der blev truffet foranstaltninger inden for rammerne af strategien for bekæmpelse af korruption.

Der er sket betydelige yderligere fremskridt med hensyn til at styrke *finanskontrollen* i Bulgarien, og hele retsgrundlaget og den nødvendige administrative kapacitet er udviklet yderligere. Det fremtidige arbejde bør nu fokusere på at gennemføre lovgivning og yderligere styrke de nødvendige institutionelle strukturer, herunder for beskyttelse af EU's finansielle interesser.

Der gøres støt fremskridt med hensyn til EU-rettens andre kapitler.

Bulgarien vil fortsat skulle gøre en vedvarende indsats for at udvikle den nødvendige administrative og retlige kapacitet til at gennemføre og håndhæve EU-retten. Det er

nødvendigt at fokusere på både en horisontal reform af den offentlige administration, men også på at udvikle kapacitet til at blive en del af det indre marked og anvende EU-retten inden for områder som landbrug, miljø og regionalpolitik. Der er behov for en fortsat indsats for at skabe den administrative kapacitet, der er nødvendig for at sikre en forsvarlig og effektiv forvaltning af EU-midler.

Forhandlingerne om 26 kapitler er midlertidigt lukket. De tilsagn, der er afgivet under forhandlingerne, sigter mod en tiltrædelse i 2007. De overholdes generelt, om end der er konstateret forsinkelser på visse bestemte områder.

Rumænien

Rumænien opfylder fortsat de politiske kriterier.

Der er politisk vilje til administrative og retlige reformer, og der er i det seneste år iværksat en række positive initiativer med henblik på at reformere den offentlige forvaltning og retsvæsenet. For eksempel er embedsmandsvedtægterne blevet revideret, og der er indledt en større reorganisering af domstolssystemet. Reformprocessen befinder sig imidlertid i en tidlig fase. Den rumænske offentlige tjeneste er stadig kendetegnet ved besværlige procedurer, begrænset gennemsigtighed og begrænset kapacitet til at gennemføre politikker. Retsvæsenet skal forbedre sagsforvaltningen og øge konsekvensen i domsafsigelserne, og domstolenes uafhængighed skal øges. Disse centrale spørgsmål skal behandles som hastesager.

Rumænien mangler stadig at fastlægge en strategi for reform af den politiske og lovgivningsmæssige proces. Der blev gjort fremskridt med begrænsning af brugen af nøddekreter. Love om informationsfrihed og gennemsigtighed i lovgivningsprocessen er også en positiv udvikling, men de er kun delvis gennemført. En forfatningsmæssig reform af det parlamentariske system bør ledsages af foranstaltninger til at forbedre parlamentets kapacitet til effektivt at gennemgå lovforslag.

Korruption er stadig udbredt i Rumænien og påvirker alle aspekter af samfundslivet. Der blev indledt en række højt profilerede foranstaltninger i løbet af den periode, som rapporten behandler - men der er kun sket en begrænset iværksættelse af korruptionsbekæmpelsespolitikken. De trufne foranstaltninger har endnu ikke virket, og der er behov for en væsentligt øget indsats.

Rumænien respekterer fortsat menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, og der er gjort gode fremskridt på en række vigtige områder.

Der er etableret strukturer til gennemførelse af lovgivning om diskriminationsbekæmpelse, og der blev givet straffe i en række diskriminationssager. Kapaciteten er styrket i ombudsmandens kontor. De gode fremskridt med hensyn til reformer af systemet for beskyttelse af børn, der blev nævnt i rapporten fra sidste år, er fortsat, og der er indledt yderligere initiativer for at forbedre nationale mindretals rettigheder. Gennemførelsen af strategien for sigøjnere er fortsat, selv om manglen på ressourcer har betydet, at resultaterne har været noget begrænsede. Processen med tilbagelevering af ejendom er også fortsat, men er stadig langt fra afsluttet.

Der er indledt reformer inden for en række andre områder: modernisering af politiet, forbedret pleje af handicappede, begrænsning af social udstødelse og forbedring af dialogen mellem arbejdsmarkedets parter. Hidtil har det vigtigste arbejde på disse områder bestået i at udforme strategier og forberede rammelovgivning. Det vil nu være en udfordring at gennemføre disse initiativer effektivt. Forslagene om reform af straffeloven er en positiv udvikling, men der skal gøres en yderligere indsats for at styrke ytringsfriheden. Der er også behov for yderligere foranstaltninger til at reducere overbefolkningen i fængslerne.

Rumænien kan betragtes som en fungerende markedsøkonomi, når der er sket en afgørende fortsættelse af de gode fremskridt, der hidtil er gjort. Det er desuden nødvendigt med en energisk og vedvarende gennemførelse af strukturreformprogrammet, for at Rumænien skal kunne være i stand til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen på kort sigt.

Der blev gjort yderligere fremskridt hen imod makroøkonomisk stabilitet, idet inflationen vedblev med at falde fra et relativt højt niveau til trods for yderligere justeringer af regulerede priser. Stillingen over for udlandet er fortsat holdbar, og finanspolitikken er forsigtig. Der gennemføres gradvis foranstaltninger til forbedring af skatteforvaltningen. Forpligtelserne til at kontrollere de samlede lønudgifter i den offentlige sektor blev stort set overholdt, og der blev taget visse skridt til at fremtvinge finansdisciplin i virksomheder, navnlig en noget større vilje til at lukke for energileverancerne til brugere, der er i restance med deres betalinger. Privatiseringen og omstruktureringen af offentlige virksomheder gik fremad. Det offentlige ejerskab mindskedes også i banksektoren, der fortsatte med at udvikle sin formidlende rolle. Der blev foretaget administrative forbedringer af mekanismerne for markedsadgang og -afgang, og der blev også taget forskellige initiativer for at forbedre erhvervsklimaet.

Myndighederne bør nu befæste de fremskridt, der er gjort på disse områder, ved en mere målrettet indsats mod de områder, hvor fremgangen var utilstrækkelig. For at bevare fremdriften i retning af større makroøkonomisk stabilitet bør den nylige stramning af den monetære politik ledsages af en tilbageholdende finans- og lønpolitik og fortsat reduktion af de kvasifiskale underskud. De mellemfristede finansielle udsigter skal også forbedres ved at fremme udgiftsreformer og forbedre overholdelsen af skattereglerne. Dette vil bidrage til at forbedre virksomhedernes finansielle disciplin, hvilket er et centralt uløst spørgsmål. Foranstaltninger bør fokusere på de grundlæggende årsager til den fortsatte oparbejdning af restancer i budgettet og energisektoren. Bestræbelserne for at forbedre markedsmekanismens funktion skal suppleres med øget vilje til at lukke tabsgivende virksomheder og fastsætte naturgaspriser, der korrekt afspejler kort- og langfristede omkostninger. Omstruktureringen og privatiseringen i centrale sektorer, såsom energi, minedrift og transport, er nu nået ud over den indledende fase og skal fremskyndes. Dette vil i høj grad støtte etableringen af en fungerende markedsøkonomi og udvikle Rumæniens evne til at modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen.

Rumænien har gjort støt fremskridt med overtagelsen af EU-retten og vil gennemføre den krævede lovgivning før den planlagte tiltrædelsesdato, hvis det nuværende tempo i fremskridtene opretholdes. Svagheder i lovgivningsprocessen betyder, at kvaliteten af den overtagne lovgivning er ujævn, og i nogle tilfælde vil det være nødvendigt med revisioner, før love kan gennemføres.

Med hensyn til det indre marked er Rumænien blevet ved med at gøre fremskridt med overtagelsen af sektorspecifik lovgivning om *fri bevægelighed for varer* og offentlige indkøb. Der skal rettes særlig opmærksomhed mod at udvikle evnen til at forvalte offentlige indkøb, fødevarer og EU-retten om fødevaresikkerhed. Rumænien skal også fortsætte screeningen for foranstaltninger, der muligvis er uforenelige med princippet om fri bevægelighed for varer. Fremskridtene med hensyn til *fri bevægelighed for personer* har været begrænsede, og en yderligere indsats bør nu rettes mod forberedelser til at gennemføre EU-retten om gensidig anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer. Arbejdet med at identificere hindringer for den *fri bevægelighed for tjenesteydelser* er fortsat, selv om kun få begrænsninger er blevet fjernet. Der gøres til stadighed fremskridt med tilpasningen til EU-retten om *fri bevægelighed for kapital*, men der er behov for en større indsats for at forbedre betalingssystemer og bekæmpe hvidvaskning af penge.

Rumænien har gjort fremskridt på området for *selskabsret*. Gennemførelsen af nye regnskabs- og revisionsregler bør prioriteres. Der er behov for en større indsats med hensyn til beskyttelse af industrielle og intellektuelle ejendomsrettigheder. Selv om den rumænske *konkurrence*lovgivning stort set er i overensstemmelse med Fællesskabets antitrustregler, er der endnu ikke tilstrækkelig kontrol på området for statsstøtte. I stålsektoren skal Rumænien fortsat overholde forpligtelserne om gennemsigtighed med hensyn til direkte og indirekte statsstøtte.

Der er gjort yderligere fremskridt med at gennemføre EU-retten om *landbrug* og med omstruktureringen af landbrugssektoren. Håndhævelsen af lovgivningen er hæmmet af en begrænset ledelsesmæssig og administrativ kapacitet. Der skal derfor rettes særlig opmærksomhed mod at styrke den administrative kapacitet til at gennemføre og håndhæve EU-retten, særlig på det veterinære og plantesundhedsmæssige område. Der er kun sket begrænset fremskridt i *fiskeri*sektoren, og der har været forsinkelser med hensyn til overtagelse af EU-retten, især om fiskerfartøjsregistret. Den administrative kapacitet skal styrkes betydeligt.

Rumænien er blevet ved med at gøre gode fremskrift med overtagelsen af EU-retten om *transport* og med etablering af de nødvendige administrative strukturer, men der er stadig problemer med hensyn til søfartssikkerhed. Det bør være en prioritet at udvikle institutioner, der kan håndhæve den nye lovgivning og sikre den finansiering, som er nødvendig for at foretage de nødvendige store investeringer.

Rumænien har gjort visse fremskridt med hensyn til at tilpasse sig EU-retten om *beskatning*, og der skal nu rettes en særlig opmærksomhed mod at modernisere skatteforvaltningen og forbedre IT-systemer. Vedtagelsen af arbejdslovgivningen var et vigtigt skridt fremad med hensyn til overtagelsen af EU-retten om *socialpolitik og beskæftigelse*. Den fremtidige indsats bør nu især koncentreres om at sikre gennemførelsen af de forskellige påbegyndte initiativer og styrke den administrative kapacitet. Lovgivningsprocessen i *energi*sektoren skal ledsages af etablering af effektive gennemførelsesstrukturer, videreførelse af strukturreformerne og forbedring af det interne energimarkeds funktionsmåde.

Fundamentet for en moderne *industripolitik* er nu på plads, men den centrale udfordring er at gennemføre den, da strukturelle svagheder begrænser evnen til håndhævelse. Der er gjort en betydelig indsats for at forbedre erhvervsklimaet, selv om situationen fortsat er

vanskelig for *små og mellemstore virksomheder*. Rumænien har gjort betydelige fremskridt på *telekommunikation*sområdet med oprettelsen af et tilsynsorgan, liberalisering af telekommunikationsmarkedet og overtagelse af den nye EU-ret om telekommunikation.

Der er stadig ikke klart fastlagte institutionelle rammer for *regionalpolitik og koordination af strukturinstrumenter*, og der mangler specifikke ordninger for finansforvaltning og -kontrol. Der er behov for en betydelig yderligere indsats for at bringe den administrative kapacitet op på det nødvendige niveau. Selv om Rumænien har vedtaget et betydeligt antal love på *miljø*området, har den administrative kapacitet og de finansielle ressourcer, der er afsat til denne sektor, stadig et utilstrækkeligt omfang.

Tilpasningen af lovgivningen om *forbruger- og sundhedsbeskyttelse* er fortsat, og Rumænien har gjort visse fremskridt med hensyn til markedstilsyn og koordination af kontrolaktiviteter mellem de ansvarlige ministerier og myndigheder.

Der er sket en tilpasning af lovgivningen på de fleste områder i forbindelse med *retlige og indre anliggender*, navnlig med hensyn til indvandring, organiseret kriminalitet, hvidvask af penge og civilretligt samarbejde. Gennemførelseskapaciteten er imidlertid stadig begrænset for næsten alle områder, og Rumænien bør øge sin indsats for at skabe administrativ kapacitet og udvikle det indbyrdes samarbejde mellem forskellige organer.

Der er også gjort fremskridt på *told*området, selv om der er behov for yderligere bestræbelser for at bekæmpe korruptionen i toldforvaltningen og på forhånd forberede anvendelsen af foranstaltninger, der vil blive indført på tiltrædelsestidspunktet. På området *finanskontrol* er der sket betydelige fremskridt. En yderligere indsats bør rettes mod at gennemføre fornuftige finanskontrolsystemer, afslutte tilpasningen af lovgivningen og styrke den administrative kapacitet.

Der gøres støt fremskridt med hensyn til EU-rettens andre kapitler.

I en række vigtige sektorer har der været et fortsat misforhold mellem de fremskridt, der er gjort med omsætningen af lovgivningen, og den *offentlige forvaltnings begrænsede samlede kapacitet* til at gennemføre og håndhæve den nyligt vedtagne lovgivning. Dette er et alvorligt problem for Rumæniens tiltrædelsesforberedelser, og en løsning vil kræve en omfattende strukturreform af både den offentlige forvaltning og retsvæsenet. Disse bekymringer vedrører mere end vedtagelsen af EU-retten og gælder også forvaltningen af Fællesskabets finansielle bistand. Der er gjort fremskridt med hensyn til at etablere de nye institutionelle strukturer, der kræves af EU-retten, men resultaterne til dato har været ujævne.

Forhandlingerne om 20 kapitler er midlertidigt lukket. De tilsagn, der er afgivet under forhandlingerne, sigter mod en tiltrædelse i 2007. De overholdes generelt, om end der er konstateret forsinkelser på visse bestemte områder.

Tyrkiet

Den tyrkiske regering har i det seneste år vist stor beslutsomhed med hensyn til at øge reformtempoet, hvilket har ført til vidtgående ændringer af det politiske og retlige system.

Den har også taget vigtige skridt til at sikre, at reformerne reelt gennemføres, så tyrkiske borgere kan nyde godt af fundamentale frihedsrettigheder og menneskerettigheder, som svarer til europæisk standard. Der er vedtaget fire store politiske reformpakker, der har ændret forskellige dele af lovgivningen. Nogle af reformerne har stor politisk betydning, da de berører spørgsmål, der er følsomme i Tyrkiet, såsom ytringsfrihed, demonstrationsfrihed, kulturelle rettigheder og civil kontrol med militæret. Mange af de spørgsmål, der er prioriteret under de politiske kriterier i det reviderede tiltrædelsespartnerskab, er blevet behandlet.

Der gøres fremskridt med hensyn til at strømline den offentlige forvaltnings og statens funktionsmåde. Regeringen har navnlig indledt reformer med henblik på at fremme en mere gennemsigtig forvaltning af menneskelige ressourcer i den offentlige tjeneste. Dette styrker også kampen mod korruption.

Det Nationale Sikkerhedsråds (NSC) pligter, beføjelser og funktionsmåde er blevet ændret betydeligt, således at rammerne for forbindelserne mellem civilsamfundet og militæret er kommet nærmere den praksis, der gælder i EU's medlemsstater. Den rolle, som NSC's generalsekretær spiller, er blevet revideret, og dets udøvende beføjelser er blevet afskaffet. Det Nationale Sikkerhedsråd har stadig repræsentanter i civile styrelser, såsom Den Høje Audiovisuelle Styrelse (RTÜK) og Den Højere Uddannelsesstyrelse (YÖK). Der skal sikres fuld parlamentarisk kontrol med militærudgifterne, både med hensyn til godkendelse af budgettet og med hensyn til revision.

Der er stadig behov for yderligere bestræbelser for at øge retsvæsenets effektivitet og uafhængighed. Retsvæsenet er allerede blevet styrket med oprettelsen af en ny ordning med familiedomstole. De militære domstoles ret til at retsforfølge civile er blevet afskaffet. Der er sket positive ændringer af det statslige sikkerhedsdomstolssystem, og navnlig er muligheden for tilbageholdelse uden kontakt med omverdenen blevet afskaffet. Disse domstoles funktionsmåde skal imidlertid stadig bringes i fuld overensstemmelse med EU-standarderne, især med forsvarsrettighederne og princippet om en retfærdig rettergang.

Den praktiske gennemførelse af reformerne er ujævn. I nogle tilfælde har udøvende og dømmende organer, der er blevet pålagt at gennemføre de politiske reformer, som parlamentet har vedtaget i forbindelse med grundlæggende frihedsrettigheder, indsnævret anvendelsesområdet for reformerne ved at fastsætte begrænsende betingelser, der hindrer opnåelse af de oprindelige mål. Regeringen har erkendt, at reformerne ikke systematisk gennemføres i praksis, og har nedsat en reformovervågningsgruppe for at sikre, at de gennemføres.

Tyrkiet har ratificeret civilretskonventionen om korruption, således at landet pr. 1. januar 2004 bliver medlem af Europarådets gruppe af stater mod korruption (GRECO). Til trods for en række initiativer er der imidlertid stadig vedvarende og omfattende korruption, der påvirker mange områder i det offentlige liv.

Tyrkiet har ratificeret vigtige internationale og europæiske konventioner, såsom den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder, konventionen om sociale og økonomiske rettigheder og protokol nr. 6 til den europæiske menneskerettighedskonvention.

Det giver imidlertid grund til stor bekymring, at Tyrkiet ikke har efterlevet mange af den europæiske menneskerettighedsdomstols domme ved at undlade at udbetale erstatninger eller omstøde afgørelser, der er truffet i strid med den europæiske menneskerettighedskonvention. Et eksempel er Loizidou-sagen, hvor det nu er fem år siden, at den europæiske menneskerettighedsdomstol traf sin afgørelse.

Kampen mod tortur og mishandling er blevet intensiveret, og det tyrkiske retssystem har nærmet sig EU's standarder i denne forbindelse. Anvendelsen af tortur er faldet, men der er stadig rapporter om specifikke sager, der fortsat volder bekymring.

Reformen af fængselssystemet er fortsat, og indsattes rettigheder er forbedret. I praksis er retten til adgang til en advokat ikke altid sikret.

Der er indført mulighed for fornyet rettergang, men i praksis er kun få sager gået om. For Leyla Zana og andre har fornyede retssager hidtil hovedsagelig ført til en gentagelse af de tidligere retssager, hvilket har ført til vedvarende bekymringer om respekten for retten til at forsvare sig.

Vedtagelsen af reformpakkerne har ført til ophævelse af flere retlige begrænsninger på udøvelsen af ytringsfriheden. Håndhævelsen af de reviderede bestemmelser i straffeloven har ført til mange frifindelser, selv om der fortsat er sager mod personer, der fremsætter meningstilkendegivelser uden at opfordre til vold. En række personer, der var fængslet for at have givet udtryk for deres mening uden at have opfordret til vold i henhold til bestemmelser, der nu er afskaffet, er blevet løsladt.

Der er gjort mærkbart fremskridt med hensyn til frihed til demonstration og fredelig forsamling, hvor flere begrænsninger er blevet fjernet. I nogle tilfælde har myndighederne dog benyttet uforholdsmæssig magtanvendelse ved fredelige demonstrationer.

For så vidt angår forsamlingsfrihed er nogle begrænsninger blevet mildnet, men foreninger er stadig udsat for byrdefulde procedurer. Der forekommer fortsat sager mod foreninger og især mod organisationer til forsvar af menneskerettighederne.

Loven om politiske partier er blevet ændret, så det er blevet sværere at nedlægge partier. HADEP er imidlertid blevet forbudt af forfatningsdomstolen, og DEHAP står over for en retssag med henblik på lukning.

For så vidt angår religionsfrihed har de ændringer, der er indført ved reformpakkerne, endnu ikke ført til de ønskede resultater. Udøvende organer fortolker stadig de relevante bestemmelser meget restriktivt, så den religiøse frihed er genstand for alvorlige begrænsninger i forhold til situationen i EU. Dette gælder særlig med hensyn til manglende status som juridisk person, undervisning og uddannelse af gejstligt personale samt fuld udøvelse af ejendomsrettigheder for religiøse samfund.

Der er truffet foranstaltninger til at ophæve forbuddet mod radio- og fjernsynsudsendelser og undervisning på andre sprog end tyrkisk. Hidtil har reformerne på disse områder kun haft begrænset praktisk effekt.

Ophævelsen af undtagelsestilstanden i det sydøstlige Tyrkiet har generelt mindsket spændingerne blandt befolkningen. Der har været større tolerance for kulturelle

begivenheder. Programmet for tilbagevenden til landsbyer skrider meget langsomt frem. Der er behov for en seriøs indsats for at finde en samlet løsning på problemerne med internt fordrevne personer, regionens socioøkonomiske udvikling og kulturelle rettigheder generelt.

I konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Thessaloniki og i tiltrædelsespartnerskabet opfordres Tyrkiet til stærkt at støtte FN's Generalsekretærs bestræbelser for at finde en løsning på Cypern-problemet. Tyrkiet har ved flere lejligheder udtrykt støtte til en løsning på Cypern-problemet. Det har angivet, at en aftale, hvis sigte er at etablere en toldunion med den nordlige del af Cypern, ikke vil træde i kraft.

Forbindelserne mellem Tyrkiet og Grækenland er fortsat med at blive bedre. Bestræbelserne for at indføre nye tillidsskabende foranstaltninger fortsætter. De sonderende kontakter mellem de to udenrigsministerier om Ægæerhavet er også fortsat.

Tyrkiet har som NATO-medlem besluttet at tilslutte sig retningslinjerne for deltagelse af europæiske allierede, der ikke er medlemmer af EU, i EU-anførte operationer med brug af NATO-aktiver. Dette har løst et problem, der hidtil har hindret en effektiv iværksættelse af den europæiske sikkerheds- og forsvarspolitik.

Samlet set har Tyrkiet i de seneste 12 måneder gjort en yderligere imponerende lovgivningsmæssig indsats, der er udtryk for betydelige fremskridt hen imod opfyldelse af de politiske Københavnskriterier. Tyrkiet skal gøre en indsats med hensyn til de uløste spørgsmål, der er nævnt i denne rapport, herunder især for så vidt angår styrkelsen af retsvæsenets uafhængighed og funktionsmåde, de overordnede rammer for udøvelsen af grundlæggende frihedsrettigheder (forenings-, ytrings- og religionsfrihed), yderligere tilpasning af forbindelserne mellem den civile sektor og militæret til europæisk praksis, situationen i den sydøstlige del af landet og kulturelle rettigheder Tyrkiet skal sørge for en fuldstændig og effektiv gennemførelse af reformer for at sikre, at tyrkiske borgere kan nyde godt af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, der lever op til europæiske standarder.

Tyrkiet skal endvidere beslutsomt støtte bestræbelserne for at nå frem til en samlet løsning på Cypern-problemet.

Tyrkiet har væsentligt forbedret den måde, hvorpå landets markedsøkonomi fungerer, men der findes fortsat makroøkonomiske ubalancer. Yderligere afgørende skridt mod makroøkonomisk stabilitet og strukturreformer vil også øge den tyrkiske kapacitet til at klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen.

Den økonomiske stabilitet og forudsigelighed er forbedret med fortsat nedbringelse af inflationen, der dog stadig er høj, og modernisering af Tyrkiets markedsregler og institutioner. De positive virkninger af de vedtagne og gradvist gennemførte strukturreformer har bidraget til at modvirke følgerne af krisen i Irak uden et alvorligt økonomisk tilbageslag. De uafhængige regeludstedende og tilsynsførende organer spillede en afgørende rolle i denne forbindelse. Tilsynet med finanssektoren er blevet styrket, og grundlaget for en moderne lovgivning om direkte udenlandske investeringer er blevet lagt. Den offentlige finansforvaltnings gennemsigtighed og effektivitet er blevet forbedret.

Den nuværende reformproces bør opretholdes. Finansdisciplin og en stabilitetsorienteret økonomisk politik er afgørende for at styrke markedets tillid og bæredygtige offentlige finanser. For at opnå en velafbalanceret og sund økonomi skal nedbringelsen af inflationen fortsætte. Omstruktureringen af banksektoren er endnu ikke tilstrækkelig langt fremme, og tilpasningen af sektorens tilsyns- og forsigtighedsstandarder til internationale normer skal afsluttes. Privatiseringen af statsejede banker og virksomheder og liberaliseringen af markedet skal fremskyndes, og de strukturelle ubalancer skal behandles. For at styrke økonomiens konkurrencedygtighed og vækstmuligheder er det vigtigt med tilstrækkelige offentlige og private investeringer i produktive formål og med en særlig fokusering på uddannelse. Tilstrømningen af udenlandske direkte investeringer skal opmuntres ved at fjerne de resterende hindringer.

Tyrkiet har gjort fremskridt med hensyn til tilpasning til EU-retten på de fleste områder, men tilpasningen er i en tidlig fase for mange kapitler. Den er længst fremme inden for kapitler, som vedrører toldunionen mellem EU og Tyrkiet, men i denne forbindelse opfylder Tyrkiet ikke sine forpligtelser fuldt ud. Tilpasningen er også længere fremme på områder, hvor der findes andre internationale forpligtelser, som minder om EU-retten. Der er behov for yderligere lovgivningsmæssigt arbejde på alle områder, og Tyrkiet bør fokusere på en mere konsekvent gennemførelse af sit nationale program for vedtagelse af EU-retten i alle kapitler, jf. tiltrædelsespartnerskabets prioriteter. Endvidere bør ny lovgivning ikke afvige fra EU-retten.

Tyrkiet har gjort fremskridt med hensyn til *fri bevægelighed for varer*, især med sektorspecifik lovgivning, men der er behov for en betydelig indsats med hensyn til tilpasning og gennemførelse af lovgivningen om produktsikkerhed og varespecifikationer efter den ny og den gamle metode, såvel for industrivarer som for forarbejdede fødevarer, herunder fødevaresikkerhed. Der er kun gjort begrænsede fremskridt med etablering af overensstemmelsesvurderings- og markedstilsynsmekanismer og -institutioner, og retsmetrologisystemet skal styrkes. Gennem ændringer af loven om offentlige indkøb har Tyrkiet reduceret graden af overensstemmelse med EU-retten. På kort sigt bør Tyrkiet stræbe efter at indføre instrumenter, der fjerner tekniske handelshindringer. Der skal stadig gøres meget for at sikre en korrekt gennemførelse af EU-retten og overholdelse af de forpligtelser, der følger af toldunionsafgørelsen, som trådte i kraft den 31. december 2000.

Med hensyn til *fri bevægelighed for personer* har der været visse fremskridt i rapporteringsperioden, hovedsagelig på området for arbejdstageres frie bevægelighed, men Tyrkiets tilpasning er fortsat begrænset. For så vidt angår *fri bevægelighed for tjenesteydelser* har Tyrkiet gjort visse fremskridt med hensyn til banksektoren, investeringstjenester og værdipapirmarkeder. På området for liberale tjenesteydelser har fremskridtene været begrænsede. I forsikringssektoren er der behov for en betydelig indsats for at harmonisere lovgivningen med EU-retten og styrke den administrative kapacitet. Bestræbelserne for at vedtage lovgivning om databeskyttelse skal fortsættes, og der skal vedtages yderligere lovgivning om tjenesteydelser i forbindelse med informationssamfundet i overensstemmelse med EU-retten. Tilpasningen til EU-retten fortsætter med hensyn til *fri bevægelighed for kapital*, særlig hvad angår liberalisering af kapitalbevægelser, men en yderligere indsats er nødvendig.

Trods de foranstaltninger, der er truffet i tidligere år, er der stadig kun begrænset tilpasning på området for *selskabsret*, herunder intellektuelle og industrielle

ejendomsrettigheder. Der er behov for både lovgivnings- og håndhævelsesmæssige foranstaltninger for at imødegå piratkopiering og krænkelser af intellektuelle og industrielle ejendomsrettigheder. Med hensyn til *konkurrence* er der behov for en indsats for at styrke bestemmelserne om statsstøttekontrol og etablere en kontrolmyndighed for statsstøtte.

For så vidt angår *landbrug* er der gjort visse fremskridt på veterinær- og plantesundhedsområdet, navnlig med hensyn til dyresygdomskontrol, identifikation og registrering af kvæg og organismer, som er skadelige for kartofler. Yderligere betydelige bestræbelser for at øge den administrative kapacitet og forbedre kontrol- og inspektionssystemerne samt en modernisering af de anlæg, hvor der forarbejdes fødevarer, vil være påkrævede, hvis der skal opnås fuld overensstemmelse i disse sektorer. Der skal udarbejdes en strategi for udvikling af landdistrikterne. På *fiskeri*området er der kun gjort begrænsede fremskridt, men noget forberedende arbejde, især med hensyn til inspektion og kontrol, er gennemført. Tilpasningen af den centrale lovgivning til EU-retten og den institutionelle reform ligger imidlertid stadig forude.

Fremskridtene med hensyn til *transport* er meget begrænsede. I visse sektorer, især vejtransport og søfartssikkerhed, består den opnåede tilpasning i gennemførelse af forskellige internationale konventioner. Der er behov for en betydelig indsats på området for søfartssikkerhed samt vej- og jernbanetransport. Der er kun sket begrænsede fremskridt med hensyn til *beskatning*, både hvad angår lovgivning og administrativ kapacitet. For så vidt angår lovgivning er der behov for yderligere tilpasning med hensyn til moms, hvor opmærksomheden skal rettes mod undtagelsers omfang og anvendelsen af reducerede satser. Med hensyn til punktafgifter er der opnået en vis tilnærmelse af spiritus- og tobaksafgifterne, men afgifterne ligger stadig under EU's mindstesatser. Tyrkiet skal også gennemføre toldsuspensionsordningen.

Tyrkiet har gjort visse fremskridt på alle områder i forbindelse med *statistik*, men en yderligere indsats er nødvendig for at opfylde de vigtigste krav med hensyn til tilpasning. Den eksisterende lovgivning skal bringes i overensstemmelse med EU-retten, så de grundlæggende principper om upartiskhed og oplysningers pålidelighed, statistikkers gennemsigtighed og fortroligheden af personoplysninger bliver gennemført. Tyrkiet har gjort visse fremskridt med hensyn til *socialpolitik og beskæftigelse*. Den administrative kapacitet er blevet styrket, og der er vedtaget foranstaltninger til fremme af ligestilling mellem kønnene på området for arbejdsret og beskæftigelsespolitik. En yderligere indsats er nødvendig med hensyn til dialogen mellem arbejdsmarkedets parter samt sundhed og sikkerhed. For så vidt angår *energi* er der gjort betydelige fremskridt gennem vedtagelsen af forskellige bestemmelser om gennemførelse af rammelovene om elektricitets- og gasmarkederne. Der er også gjort fremskridt med tilpasningen vedrørende effektiv energianvendelse og vedvarende energi. På alle områder i forbindelse med energi er der behov for en yderligere indsats for at sikre, at tilpasningen fuldføres.

For så vidt angår *industripolitik* har Tyrkiet gjort fremskridt med reformer af den offentlige sektor og med vedtagelsen af en ny lov om udenlandske direkte investeringer. Der er behov for yderligere bestræbelser for at omstrukturere statsejede virksomheder. Omstrukturering af stålindustrien prioriteres fortsat højt. Tyrkiet har gjort visse fremskridt med hensyn til politikken for *små og mellemstore virksomheder*. Indførelsen af forenklede procedurer for registrering og etablering af virksomheder er en positiv udvikling. Tyrkiet er velforsynet med teknologiudviklingscentre. Tyrkiets fuldstændige

associering med det sjette rammeprogram er udtryk for et positivt engagement med hensyn til *videnskab og forskning*, selv om Tyrkiet først for nylig er begyndt at deltage i Fællesskabets programmer. Tyrkiet bør øge investeringerne i videnskab og forskning. Der er gjort visse fremskridt med hensyn til *undervisning og uddannelse*. Tyrkiet skal øge indsatsen for at afslutte forberedelserne til deltagelse i de tre fællesskabsprogrammer og sikre, at foranstaltninger gennemføres.

Trods visse fremskridt er tilpasningen af lovgivningen til EU-retten om *telekommunikation* stadig utilstrækkelig, og en yderligere indsats er nødvendig, særlig med hensyn til alment tjenesteudbud, tildeling af numre, leasede linjer og databeskyttelse. Gennemførelsen og håndhævelsen af den eksisterende lovgivning skal forbedres. Der er behov for en betydelig indsats for at liberalisere markedet for postale tjenesteydelser. Tyrkiet har gjort fremskridt med lovgivningen om *kultur og audiovisuel politik*, især ved at tillade udsendelser på andre sprog end tyrkisk. Der er imidlertid behov for en yderligere betydelig indsats for tilpasning til EU-retten, og Tyrkiet tilskyndes til at vedtage gennemførelsesforanstaltninger for udsendelser på andre sprog.

På området for *regionalpolitik* er der gjort visse fremskridt siden den sidste periodiske rapport, men en betydelig indsats er stadig nødvendig for at sikre gennemførelsen af regionalpolitik på centralt og regionalt plan. Der skal etableres hensigtsmæssige institutioner, som skal udstyres med tilstrækkelige menneskelige og finansielle ressourcer. Med hensyn til *miljøet* har Tyrkiet gjort begrænsede fremskridt på en række områder; samlet set er tilpasningen til EU-retten begrænset for de fleste områder. For alle miljøpolitiske aspekter er der behov for en større indsats med hensyn til lovgivning og gennemførelse.

Tilpasningen er skredet fremad med hensyn til *forbruger- og sundhedsbeskyttelse*, især med vedtagelsen af en rammelov. Der bør imidlertid etableres en effektiv sikkerhedstilsynsordning, og der er behov for tilstrækkelige ressourcer til at sikre en høj grad af forbrugerbeskyttelse. Ved at fastlægge indledende strategier for tilpasning på området for *retlige og indre anliggender* har Tyrkiet gjort vigtige fremskridt. Samarbejdet er blevet forbedret på mange områder, såsom bekæmpelse af ulovlig indvandring og organiseret kriminalitet. Tyrkiet skal begynde iværksættelsen af de allerede vedtagne strategier og intensivere bestræbelserne for at tilpasse retlige og institutionelle rammer. Tyrkiet bør indlede forhandlinger om en tilbagetagningsaftale med EU.

I kapitlet om *toldunionen* skal følgende uløste spørgsmål prioriteres: lovgivning om de toldmæssige aspekter af kontrol; varemærkeforfalskede og piratkopierede varer; kulturgoder og ikke-toldmæssig lovgivning af relevans for anvendelsen af toldbestemmelser om frizoner og toldprocedurer af økonomisk betydning. Den administrative kapacitet er blevet forbedret, men Tyrkiet skal fortsætte med at forbedre det interinstitutionelle samarbejde, den efterfølgende kontrol og grænsekontrollen, så den tilpassede lovgivning kan gennemføres og håndhæves tilfredsstillende.

Tyrkiet har gjort meget begrænsede fremskridt med hensyn til *eksterne forbindelser*, hvor gamle forpligtelser - særlig med hensyn til den generelle præferenceordning - stadig ikke er opfyldt. I forbindelse med bilaterale aftaler skal Tyrkiet fortsætte sine bestræbelser for at indgå frihandelsaftaler med partnere, der har sådanne ordninger med EU. På området for den *fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik* har Tyrkiet stort set stillet sig på linje med

EU's politik. Tyrkiet skal sikre, at landets nationale politikker og praksis stemmer overens med EU's fælles holdninger, og at alle sanktioner og restriktive foranstaltninger kan gennemføres korrekt.

På grund af den forsinkede vedtagelse af loven om offentlig finansforvaltning og finanskontrol, er der kun gjort begrænset fremskridt med hensyn til *finanskontrol*. Tyrkiet bør vedtage denne lov og fokusere på at forbedre budgetgennemsigtighed og regnskabsstandarder samt gennemføre den nye budgetlovstruktur.

Inden for mange områder er gennemførelsen svag. Den administrative kapacitet på forskellige områder skal styrkes for at sikre, at EU-retten gennemføres og håndhæves effektivt. I nogle tilfælde bør administrative reformer indebære etablering af nye strukturer, f.eks. på området for statsstøtte og regional udvikling. Hvor der er oprettet nye regulerende organer, skal deres autonomi sikres, og de skal have tilstrækkeligt personale og tilstrækkelige finansielle ressourcer.

BILAG 3: MENNESKERETTIGHEDSKONVENTIONER, SOM KANDIDATLANDENE HAR RATIFICERET

(situationen ved udgangen af oktober 2003)

Tilslutning til følgende konventioner og protokoller	**Bulgarien**	**Rumænien**	**Tyrkiet**
EMK (Den europæiske menneskerettighedskonvention)	✓	✓	✓
Protokol nr. 1 (ret til ejendom)	✓	✓	✓
Protokol nr. 4 (bevægelsesfrihed m.v.)	✓	✓	
Protokol nr. 6 (dødsstraf)	✓	✓	✓[1]
Protokol nr. 7 (ne bis in idem)	✓	✓	
Den europæiske konvention til forebyggelse af tortur	✓	✓	✓
Den europæiske socialpagt	**n/a**	**n/a**	✓
Den reviderede europæiske socialpagt	✓	✓	
Rammekonvention om beskyttelse af nationale mindretal	✓	✓	
ICCPR (den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder)	✓	✓	✓
Valgfri protokol til ICCPR (ret til individuel kommunikation)	✓	✓	
Anden valgfri protokol til ICCPR (afskaffelse af dødsstraf)	✓	✓	
ICESCR (den internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder)	✓	✓	✓
CAT (konventionen mod tortur)	✓	✓	✓
CERD (den internationale konvention om afskaffelse af alle former for racediskrimination)	✓	✓	✓
CEDAW (konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder)	✓	✓	✓
Den valgfri protokol til CEDAW			✓
CRC (konventionen om barnets rettigheder)	✓	✓	✓

[1] Endnu ikke meddelt Europarådet.

BILAG 4: SAMARBEJDSPROJEKTER MELLEM ADMINISTRATIONER OG PEER REVIEWS

Antal samarbejdsprojekter mellem administrationer 1998-2003*
hvori medlemsstater er involveret som ledere eller partnere

Land	Østrig	Belgien	Tyskland	Danmark	Spanien	Finland	Frankrig	Grækenland	Irland	Italien	Nederlandene	Portugal	Sverige	Det Forenede Kongerige	I alt**
Bulgarien	8	–	25	2	9	–	12	8	2	1	8	–	4	13	**92**
Cypern	–	–	–	1	1	–	–	1	–	–	–	–	–	–	**3**
Den Tjekkiske Republik	7	–	37	5	10	2	16	2	5	6	16	1	3	29	**139**
Estland	–	–	12	5	1	15	6	2	4	1	5	–	8	6	**65**
Ungarn	11	1	24	7	11	5	16	3	1	4	12	–	8	13	**116**
Letland	1	1	10	6	3	5	3	1	–	–	2	–	9	7	**48**
Litauen	3	3	20	13	6	10	7	1	–	3	3	–	18	9	**96**
Malta	1	–	–	–	2	–	1	–	2	4	1	–	–	7	**18**
Polen	8	–	45	14	21	7	45	2	3	12	21	1	10	34	**223**
Rumænien	4	1	24	4	20	–	33	11	–	15	11	–	5	14	**142**
Slovakiet	13	–	22	2	8	4	14	7	2	7	8	–	6	8	**101**
Slovenien	13	–	18	–	12	–	6	1	2	2	4	1	6	6	**71**
Tyrkiet*	–	–	3	1	2	–	1	2	–	2	1	–	–	2	**14**
I alt	**69**	**6**	**240**	**60**	**106**	**48**	**160**	**41**	**21**	**57**	**92**	**3**	**77**	**148**	**1,128**

*) Udvælgelsen for 2003 er endnu ikke afsluttet.

**) Dette samlede tal svarer ikke til det samlede antal projekter, idet nogle involverer mere end en medlemsstat.

Peer reviews foretaget gennem Europa-Kommissionens TAIEX-kontor

Oktober 2002 - september 2003

Kandidat- eller tiltrædelses-land	Kapitel 1[1] **Fri bevægelighed for varer**	Kapitel 3[2] Fri udveksling af tjenesteydel-ser	Kapitel 7[3] **Landbrug**	Kapitel 9[4] **Transport**	Kapitel 13[5] **Socialpolitik**	Kapitel 19[6] **Telekommuni-kation og informations-teknologi**	Kapitel 22[7] **Miljø**	Kapitel 24[8], 25, 28 **Retlige og indre anliggender, toldunion, finanskontrol**	**I alt**
Bulgarien	1	1	3		1				**6**
Cypern	1	1	3	1			1	1	**7**
Den Tjekkiske Republik	1	1	8	2			1	1	**14**
Estland	1	1	8	1			1	1	**12**
Ungarn	1	1	9	2			1	1	**15**
Letland	1	1	8	3		1	1	2	**17**
Litauen	1	1	9			1	1	3	**17**
Malta	1	1	3	1			1	1	**8**
Polen	1	1	9	2		1	1	2	**17**
Rumænien	1	1	3		1				**6**
Slovakiet	1	1	7	1			1	2	**13**
Slovenien	1	1	9			1	1	1	**13**
I alt	**12**	**12**	**79**	**13**	**2**	**4**	**10**	**15**	**147**

Noter:

[1] Risikoanalyse og kritiske kontrolpunkter; markedstilsyn, metrologi.

[2] Finansielle tjenesteydelser

[3] Kvægdatabase, mælkekvoter, veterinærinstanser, vin, dyrefoder, dyrevelfærd, zoonoser, slagtekropsklassifikation for kvæg, udbetalende organer, handelsmekanismer (ikke alle emner i alle lande).

[4] Sø-, vej- og jernbanetransport

[5] Overførbare sygdomme

[6] Posttjenester

[7] Forebyggelse og kontrol af industriforurening, naturbeskyttelse, vandkvalitet

[8] Retlige og indre anliggender, herunder gennemførelse af Schengen-handlingsplanen og eksterne grænser, retsvæsen, asyl, narkotika, visumpolitik, hvidvask af penge, bekæmpelse af økonomisk og finansiel kriminalitet, svig og korruption, politisamarbejde, forfalskninger af euroen.

TAIEX-peer reviews: antal inddragelser af eksperter pr. medlemsstat

Medlemsstat	Samlet antal ekspertinddragelser
Østrig	22
Belgien	20
Danmark	47
Finland	31
Frankrig	48
Tyskland	47
Grækenland	7
Irland	30
Italien	19
Luxembourg	4
Nederlandene	45
Portugal	18
Spanien	18
Sverige	25
Det Forenede Kongerige	71
I alt	452

Bemærk: Tallene henviser til det samlede antal tilfælde af ekspertinddragelser, ikke til det samlede antal benyttede eksperter.

BILAG 5: STATUS OVER FORHANDLINGERNE

(pr. 31. oktober 2003)

Nr.	Kapitel	Bulgarien	Rumænien
1	Frie varebevægelser	Lukket	Lukket
2	Fri bevægelighed for personer	Lukket	Åbent
3	Fri udveksling af tjenesteydelser	Lukket	Åbent
4	Frie kapitalbevægelser	Lukket	Lukket
5	Selskabslovgivning	Lukket	Lukket
6	Konkurrencepolitik	Åbent	Åbent
7	Landbrug	Åbent	Åbent
8	Fiskeri	Lukket	Lukket
9	Transportpolitik	Lukket	Åbent
10	Beskatning	Lukket	Lukket
11	Økonomisk og monetær union	Lukket	Lukket
12	Statistik	Lukket	Lukket
13	Socialpolitik og beskæftigelse	Lukket	Lukket
14	Energi	Lukket	Åbent
15	Industripolitik	Lukket	Lukket
16	Små og mellemstore virksomheder	Lukket	Lukket
17	Videnskab og forskning	Lukket	Lukket
18	Undervisning og uddannelse	Lukket	Lukket
19	Telekommunikation og informationsteknologi	Lukket	Lukket
20	Kulturpolitik og av-politik	Lukket	Lukket
21	Regionalpolitik og koordination med strukturinstrumenterne	Åbent	Åbent
22	Miljø	Lukket	Åbent
23	Forbruger- og sundhedsbeskyttelse	Lukket	Lukket
24	Samarbejde om retlige og indre anliggender	Lukket	Åbent
25	Toldunion	Lukket	Lukket
26	Eksterne forbindelser	Lukket	Lukket
27	Fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik	Lukket	Lukket
28	Finanskontrol	Lukket	Lukket
29	Finansielle og budgetmæssige bestemmelser	Åbent	Åbent
30	Institutioner	Lukket	Lukket
31	Andet	Endnu ikke åbnet	Endnu ikke åbnet
Åbnede kapitler		30	30
Lukkede kapitler		26	20
Kapitler, der stadig skal forhandles		5	11

BILAG 6: VIGTIGSTE STATISTISKE INDIKATORER (2002)

	Areal	Befolkning		BNP i købekraftsstandarder (KKS)			Vækst i BNP	Landbrugets andel	
	1 000 km²	Mio. indbyggere	Indb./km²	Mia. EUR	Per capita (EUR)	Per capita i % af EU-gennemsnittet	Ændring i %	I % af bruttoværdi tilvæksten	I % af beskæftigel-sen
Bulgarien	111	7.9	71	47.4	5 900	25	4.8	12.5	10.7
Cypern	9	0.8	86	14.0	17 400	72	2.2	4.3	5.3
Den Tjekkiske Republik	79	10.2	130	146.9	14 400	60	2.0	3.7	4.9
Estland	45	1.4	30	13.5	10 000	42	6.0	5.4	6.5
Ungarn	93	10.2	108	138.2	13 600	57	3.3	4.3(1)	6.0
Letland	65	2.4	36	19.9	8 500	35	6.1	4.7	15.3
Litauen	65	3.5	53	34.3	9 400	39	6.7	7.1	18.6
Malta	0.3	0.4	1 259	4.6(2)	11 700(2)	55(2)	1.2	2.8	2.3(1)
Polen	313	38.2	122	363.0	9 500	39	1.6	3.1	19.6
Rumænien	238	21.8	92	128.9	5 900	25	4.9	13.0	37.7
Slovakiet	49	5.4	110	61.3	11 400	47	4.4	4.5	6.6
Slovenien	20	2.0	99	35.3	17 700	74	3.2	3.3(1)	9.7
Tyrkiet	775	69.6	90	382.9	5 500	23	7.8	11.5	33.2
EU15	3234	378.4	117.0	9166.5	24 010				
10 nye lande	739	74.3	100.5	831.0(3)	11 150(3)				
EU 25	3973	452.7	113.9	9997.5(3)	21 910(3)				

Kilder: Eurostat fra nationale kilder.

(1) 2001

(2) 1999

(3) Dette tal er tilnærmelsesvis og er baseret på KKS beregnet for EU15; KKS foreligger endnu ikke på grundlag af EU25.

	Inflations-takt	Arbejdsløshed	Samlet offentligt budget	Udenrigshandel				Løbende poster	Udenlandske direkte investeringer	
	På årsbasis, i %	% af arbejdsstyrken	Balance i % af BNP	Eksporten i % af importen	Eksporten til EU i % af den samlede eksport	Importen fra EU i % af den samlede import	EU's balance med landet i mio. EUR	Balance i % af BNP	Egenkapi-tal i EUR per capita[2]	Nettotil-førsel i % af BNP
Bulgarien	5.8	18.1	-0.6	78.2	55.6	50.2	606	-4.7	273	3.9
Cypern	2.8	3.8	-3.5	12.5	48.0	55.8	2 173	-5.3[1]	-	4.3
Den	1.4	7.3	-3.9	94.4	68.4	60.2	1 673	-6.3	2 289	13.4
Estland	3.6	9.1	1.3	71.6	68.0	57.9	847	-12.3	2 092	4.4
Ungarn	5.2	5.6	-9.2	91.4	75.1	56.3	-68	-4.0	-	1.8
Letland	2.0	12.8	-3.0	56.4	60.4	53.0	620	-7.7	978	4.6
Litauen	0.4	13.1	-2.0	71.0	48.4	44.5	1 290	-5.3	723	5.3
Malta	2.2	7.4	-6.2	74.1	46.6	67.0	1 575	-3.9	6 418	8.8[1]
Polen	1.9	19.9	-4.1	74.4	68.7	61.7	9 165	-3.6	963	2.2
Rumænien	22.5	7.0	-2.2	77.6	67.1	58.4	1 003	-3.4	252	2.9[3]
Slovakiet	3.3	18.6	-7.2	87.1	60.5	50.3	-982	-8.2	903	17.0
Slovenien	7.5	6.0	-2.6	94.7	59.4	68.0	1 806	1.7	1 543	8.3
Tyrkiet	45	10.4	-10.0	69.1	51.5	45.5	2 178	-0.8	296	0.6

Kilder: Eurostat fra nationale kilder.

(1) 2001

(2) 2000

(3) 1999